

Tässä julkaisussa kerromme seuraavista aiheista:

■ Suomen finanssisektorilta edellytetään edelleen hyvää varautumista riskeihin	1
■ Toimintaympäristö edelleen epävakaa	4
■ Euroalueen velkakriisi heijastuu edelleen suomalaisten pankkien likviditeetti- ja markkinariskeihin	9
■ Työeläkelaitosten vakavaraisuus palautunut hyvälle tasolle	17
■ Henkivakuutussektorin vakavaraisuus kohtuullisella tasolla vaikeasta sijoitusvuodesta huolimatta	22
■ Vahinkovakuutusyhtiöiden kannattavuus oli heikkoa mutta vakavaraisuus säilyi silti turvaavana	25
■ Sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden kannattavuus heikkeni	29

Suomen finanssisektorilta edellytetään edelleen hyvää varautumista riskeihin

Viime vuoden lopusta lähtien Euroopan velkakriisin negatiiviset vaikutukset rahoitusmarkkinoilla ovat helpottuneet. Hyvän kehityksen taustalla ovat ennen muuta EKP:n poikkeukselliset pitkäaikaiset lainaoperaatiot pankeille sekä myös valtioiden velkakriisin hallintaan liittyvät valtiontalouksien sopeuttamistoimet. EKP:n operaatiot vähensivät olennaisesti riskiä siitä, että pankit eivät kykenisi uusimaan eräännyvää pitkäaikaista markkinarahoitustaan ja siten rahoittamaan luotonantoaan. Etenkin vuoden 2011 loppupuolella pankkien pitkäaikainen markkinarahoitus vaikeutui merkittävästi ja tänä vuonna eräänny runsaasti EU:n pankkien joukkolainoja (noin 600 mrd. euroa).

Ylivelkaantuneiden valtiontalouksien tilanne on kuitenkin edelleen kriisiherkkä. Se heijastuu suoraan pankkisektoriin ja aiheuttaa epävakautta rahoitusmarkkinoilla. Tilanteen vakautuminen edellyttää merkittäviä valtiontalouden tervehdyttämistoimia velkaantuneissa maissa. Olennaista on myös estää kriisin leviäminen Kreikasta eteenpäin. EU:n pankkien sijoitukset Kreikan valtion velkapapereihin ovat varsin rajallisia kreikkalaisia ja kyproslaisia pankkeja lukuun ottamatta, mutta niiden sijoitukset Espanjan ja Italian valtionlainoihin ovat jo merkittäviä. Kreikan velkajärjestely ja siihen liittyvä yksityisten velkojien saamisten mittava leikkaus tulisi mieltää poikkeustapauksena, jonka soveltaminen muihin valtionlainoihin estetään tehokkailla EU:n kriisinhallintajärjestelmillä.

Luottamusta EU:n finanssisektoriin tarvitsee edelleen vahvistaa

Ongelmien ytimessä on edelleen sijoittajien epäluottamus euroaluetta ja sen finanssisektoria kohtaan. Pankkien ja muiden finanssialan yritysten mahdollisuudet hankkia pitkäaikaista velkarahoitusta kohtuulliseen hintaan tai uutta omaa pääomaa eivät sen vuoksi ole vielä normalisoituneet. EKP:n operaatiot ovat antaneet aikaa luottamuksen vahvistamiseksi. Tämä aika tulee käyttää tehokkaasti hyödyksi.

Sijoittajien luottamusta voidaan tukea useilla eri toimilla, jotka tukevat arvioiteja finanssisektorin yritysten pitkäjänteisestä riskinkantokyvystä. Yksi tärkeimmistä on pankkien vakavaraisuuden vahvistaminen. EU:n pankkien on täytettävä Euroopan pankkiviranomaisen (EBA) joulukuussa 2011 asettamat uudet aiempaa huomattavasti tiukemmat vakavaraisuusvaatimukset kesäkuun loppuun mennessä. 31 pankin on vahvistettava vakavaraisuuttaan yhteensä noin 115 mrd. euron edestä.

Joissakin maissa epäluottamus kohdistuu pankkien taseissa olevien saamisten arvostukseen erityisesti kiinteistösektorin luottoihin. Viranomaisten tulee huolehtia siitä, että ko. pankit tekevät tarpeelliset arvonalennukset ja että näissä maissa pankkisektorin rakennejärjestelyt viedään loppuun.

Tällä hetkellä vallitsee myös merkittävä epävarmuus tulevista sääntelyvaatimuksista, mikä haittaa eri rahoitusinstrumenttien liikkeeseenlaskua. Erityisesti Euroopan komission kriisinhallintadirektiiviesityksen viivästyminen ja epävarmuus siihen sisältyvistä sijoittajien vastuuta koskevista määräyksistä on markkinoiden toiminnan kannalta haitallista. Pankkien ja vakuutussektorin vakavaraisuusuudistusten viimeistely nopeasti olisi niin ikään tärkeää. Vakuutussektorin Solvenssi II -uudistus on lykkääntynyt alkuperäisestä tavoitteesta jo useammalla vuodella.

Suomen finanssisektorin tila edelleen vakaa

Suomalaispankkien likviditeettitilanne on edelleen säilynyt yleisesti ottaen vakaana ja vakavaraisuus hyvällä tasolla. Suuret suomalaispankit ovat hyötynet suhteellisen vahvasta tilastaan eurooppalaisella pankkisektorilla. Erityisen kova ”turvasatamaksyntä” on kohdistunut suomalaisten pankkien lyhyen maturiteetin sijoitustodistuksiin ja lyhyen markkinarahankustannus on laskenut viime aikoina merkittävästi.

Velkakriisin aiheuttama osake- ja korkomarkkinoiden epävarmuus on näkynyt suoraan etenkin työeläke- ja henkivakuutuslaitosten vakavaraisuudessa. Työeläkevakuuttajien sijoitustuotot päättyivät -3 prosentin tasolle vuonna 2011 ja henkivakuuttajien niukasti positiiviseksi 0,6 prosenttiin. Vakavaraisuus säilyi molemmilla sektoreilla kuitenkin vähintään kohtuullisena. Vahinkovakuutusyhtiöiden kannattavuus aleni selvästi vuoden 2011 toisella puoliskolla, mutta vakavaraisuus säilyi silti turvaavana.

Lyhyellä aikavälillä finanssi- ja velkakriisi ovat näkyneet selvästi työeläkelaitosten heilahtelevissa sijoitustuotoissa (2008 n. -15%, 2009 +14%). Vuoden 1997 jälkeen, jolloin päätettiin kohottaa sijoitusten riskiprofiilia eläkemaksujen korotuspaineen hillitsemiseksi ja muutettiin eläkelaitosten vakavaraisuussääntelyä, työeläkevakuutusyhtiöiden sijoitukset ovat tuottaneet nimellisesti keskimäärin 5,5 prosenttia ja reaalisesti 3,6 prosenttia vuodessa.

Työeläkelaitosten hallinnossa ja riskienhallinnassa kehityskohteita

Työeläkelaitokset harjoittavat sosiaaliturvaan kuuluvaa lakisääteistä eläkevakuutusta. Niillä on hoidettavanaan erittäin merkittävä sijoitusvarallisuus (noin 131 mrd. euroa ml. Keva ja VER) ja niiden on sijoitettava varat tuottavasti ja turvaavasti. Tästä syystä niiden riskienhallinnan ja luotetta-

van hallinnon laadun tulisikin olla finanssisektorin parhaiden kansainvälisten käytäntöjen tasolla.

Monet työeläkevakuutuslaitokset pyrkivät aktiivisella salkunhoidolla hyötymään väliaikaisista kurssien nousuista samalla kun markkinoiden lyhyen aikavälin heilahtelut voivat olla suuria. Tämä asettaa riskienhallinnalle korkeat vaatimukset. Finanssivalvonnan tarkastusten perusteella työeläkeyhtiöiden hallitusten antamat hyvin laajat valtuudet eivät tue tehokasta sijoitustoiminnan tavoitteiden toteutumisen valvontaa. Riskienhallinnassa ja sisäisessä valvonnassa on havaittu myös muita kehityskohteita. Joidenkin yksittäisten pienten laitosten ongelmana on ollut riittämätön osaaminen monimutkaisten strukturoitujen sijoitusinstrumenttien riskeistä. Finanssivalvonta on korostanut riittävän sijoitus- ja riskienhallinnan osaamisen merkitystä kaikissa työeläkelaitoksissa.

Finanssisektorin riskit ja uhat edelleen relevantteja

Vaikka toimintaympäristön tilanne on tämän vuoden alussa parantunut, Suomen finanssisektorin uhat ovat merkittäviä. Eurooppalaisen velkakriisin eteneminen on olennainen tekijä edelleen myös suomalaisten toimijoiden riskiaseman kannalta.

Pankkien likviditeettiasema riippuu yleisestä markkinatilanteesta ja pankkien tulee varautua mahdollisiin häiriöihin etenkin pitkäaikaisen rahoituksen saatavuudessa sekä mahdollisiin luottoluokitusten laskuihin. Markkinarahoituksen riittävydestä on jokaisen yksittäisen pankin huolehdittava ennakoivasti. Pitkäaikaisen rahoituksen kustannus on myös jäänyt kriisejä edeltävää aikaa korkeammalle ja riski kustannustason noususta uudelleen tulee ottaa huomioon pitkäaikaisten luottojen, esimerkiksi asuntoluottojen, riittävässä asiakasmarginaaleissa. Viimeaikaisten havaintojen perusteella marginaalit ovatkin lähteneet nousuun.

Korkotaso on jälleen viimeaikoina alentunut ja mahdollisuus siihen, että korkotaso pysyy pidempään matalana, on otettava huomioon. Korkotason yhden prosenttiyksikön lasku heikentäisi pankkien korkokatetta vuoden aikana noin 600 milj. euroa (eli 20 prosenttia). Henkivakuutusyhtiöille pitkään jatkuva matala korkotaso johtaa siihen, että yhtiöiden on vaikea saavuttaa asiakkaalle luvattua tuottoa laskuperuste-korkoisissa vakuutustuotteissa, jolloin paineet korkotäydennyksiin eli vastuuvelan kartuttamiseen kasvavat ja kannattavuus ja vakavaraisuusaste heikkenevät. Matala korkotaso

myös tyypillisesti lisää kaikille toimijoille kannustimia sijoittaa korkeampituottoisiin riski-instrumentteihin. Tuottohakuisuuteen liittyvät uhat tulee tunnistaa riskienhallinnassa.

Taloukasvun hidastuminen ja taantumariskin nousu kasvattavat koko finanssisektorin riskejä. Euroalue on tällä hetkellä taantumassa ja Suomen kasvu on voimakkaasti hidastunut. Tämän hetken ennusteissa kasvun arvioidaan nopeutuvan kuluvan vuoden jälkipuoliskolla, mutta kasvuprosentit olisivat matalia. Pankkien luotonantokyvyn häiriötön jatkuminen on monissa maissa ja siten koko euroalueellakin taloukasvun kannalta tärkeässä roolissa.

Suomalaispankkien luottoriskeihin vaikuttaa se, että jotkin yritykset saattavat vielä kärsiä edellisen taantuman vaikutuksista. Eurooppalainen ja globaali suhdannekehitys myös vaikuttaa etenkin vientialoihin esimerkiksi pääomahyödykkeitä vieviin yrityksiin.

Kotitalouksien velkaantuminen keskittynyt, matala korkotaso kasvattaa ylivelkaantumisen vaaraa

Vaikka yleisesti kotitalouksien velkaantuminen on Suomessa kansainvälisesti vertailtuna kohtuullisella tasolla, se on keskittynyt huolestuttavasti yksittäisille kotitalouksille. Tilastokeskuksen tietojen ja Suomen Pankin laskelmien mukaan niiden kotitalouksien, joiden velka on yli viisinkertainen suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin, osuus kaikista kotitalouksien velasta on noussut noin 7 prosentista vuonna 2002 noin 17 prosenttiin vuonna 2010. Tuloihin nähden yli kolminkertaisen velan omaavien kotitalouksien osuus kaikista kotitalouksien velasta oli noin 50 %. Korkean velkaantumistasoon kotitaloudet ovat yhä useammin nuoria kotitalouksia. Nykyinen matala korkotaso voi herkästi johtaa velkaantuneisuuden lisäkasvuun, koska matala korkotaso voi mahdollistaa suurenkin lisävelan hoitamisen nykyhetkellä.

Velkaantuneiden kotitalouksien rasituksesta kertoo kotitalouksien järjestämättömien saamisten nousu 16 prosentilla vuonna 2011 47 prosenttiin kaikista pankkien ongelmaluotoista, vaikka korkotaso oli matalalla. Pankkien kannalta lisävakuuksien ja takauksien käyttö rajoittaa luottoriskejä. Pankkien ja kotitalouksien tilannetta helpottaa mahdollisuus luottoehtojen järjestelyyn tilapäisten maksuvaikeuksien tapauksessa. Pankkien luottotappiot ovatkin pysyneet hyvin matalalla tasolla kotitalousluotoista.

Asiakkaiden ylivelkaantumisen riskiä tulee kuitenkin entistä tehokkaammin pyrkiä hillitsemään asiakkaansuojan ja myös Suomen finanssimarkkinoiden vakauden tarpeista lähtien. Finanssivalvonnan antamien suositusten mukaan yksittäisten asuntolaina-asiakkaiden luotto ei saisi ylittää 90 prosenttia hankitun asunnon arvosta, vaikka esimerkiksi matala korkotaso houkuttaisi suuremman lainan ottamiseen. Tämän rajan ylittäminen ei saisi olla mahdollista kuin poikkeuksellisissa tapauksissa, joissa asiakkaan maksukyky on vahvasti perusteltu.

Tässä julkaisussa kuvataan Finanssivalvonnan valvottavien taloudellista tilaa ja riskejä viimeisimpiin tietoihin nojautuen. Finanssivalvonta arvioi Suomen finanssisektorin tilaa ja kehitystä. Arviot perustuvat valvontatyöhön ja raportointiin, jota Finanssivalvonta saa pankeilta, vakuutusyhtiöiltä ja muilta valvottaviltaan.

Valvottavien taloudellinen tila ja riskit -julkaisu ilmestyy kaksi kertaa vuodessa, huhtikuussa ja syyskuussa. Kevään numeron tiedot perustuvat pääosin tilanteeseen 31.12. ja syksyn 30.6. Finanssivalvonta julkaisee lisäksi kaksi kertaa vuodessa julkaisun *Pankki- ja vakuutussektorien vakavaraisuus*. Julkaisu ilmestyy kesäkuussa ja joulukuussa.

Toimintaympäristö edelleen epävakaa

Suomalaisen finanssisektorin toimintaympäristö on keväällä 2012 jossain määrin helpompi verrattuna syksyyn 2011. Euroopan velkakriisissä koettiin tasaantumisen ja käänne parempaan vuoden 2011 lopulla ja vuoden 2012 alussa. Se oli seurausta useista eri toimenpiteistä, joita tekivät niin Euroopan keskuspankki, Euroopan Unioni kuin yksittäiset valtiot. Valvontaviranomaiset ovat puolestaan vakauttaneet monin tavoin pankkien, vakuutusyhtiöiden ja arvopaperimarkkinoiden toimintaa.

Markkinoiden tilan paraneminen ja optimistisemmän mielialan leviäminen on merkinnyt myös suomalaisen finanssisektorin riskitilanteen tiettyä helpottumista. Markkinariskit ovat tällä hetkellä yleisesti ottaen vaimentuneita verrattuna viime syksyyn, samoin varainhankinnan riittävyteen liittyvät riskit. Talouskasvun hidastuminen Euroopassa ja Suomessa lisää mahdollisuutta luottotappioiden kasvuun.

Finanssimarkkinoiden tilanne ja tunnelmat Euroopassa ovat kuitenkin edelleen hyvin herkäät. Esimerkiksi osakekurssit laskivat Euroopassa maaliskuun jälkipuolella. Suomalaisen finanssisektorin riskilähteissä korostuu toimintaympäristön osalta neljä asiaa. Ensiksi, Euroopan velkakriisi ei ole ohi. Toiseksi, Euroopan finanssimarkkinoilla pankkien varainhan-

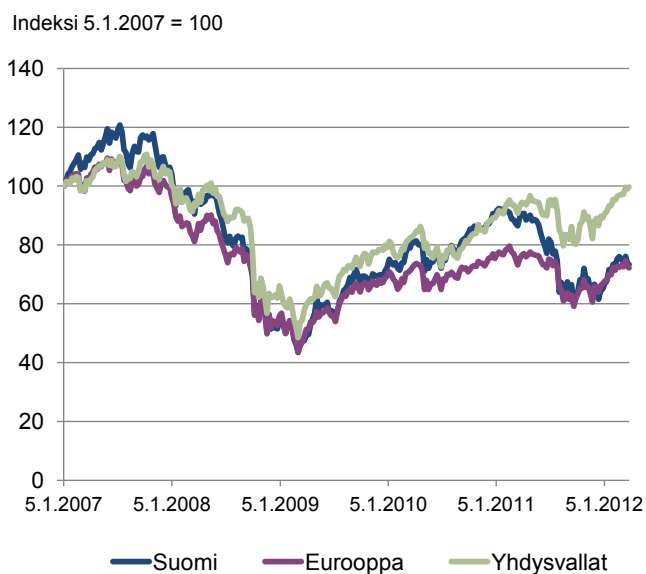
kinnan näkymät ovat helpottuneet viranomaisten toimenpiteiden johdosta, ei siksi että tilanne esimerkiksi pankkien välisillä rahamarkkinoilla ja pitkäaikaisen rahoituksen hankinnassa olisi normalisoitunut. Kolmanneksi, matalan koron ympäristö luo paineita sekä pankeille että vakuutusyhtiöille. Lopuksi, talouden suhdannetilä muodostaa oman riskien lähteensä finanssisektorille, varsinkin jos ennusteiden heikomman kehityksen riskit toteutuvat.

Monia toimenpiteitä kriisin taltuttamisessa

Euroopan keskuspankki EKP toteutti joulukuussa 2011 ja helmikuussa 2012 kaksi erittäin mittavaa luotto-operaatiota, joissa eurooppalaisille pankeille tarjottiin rahoitusta kolmeksi vuodeksi. Kahdesta operaatiosta haettiin rahoitusta kaikkiaan 1 019 mrd. euroa. Määrä on vain hieman vähemmän kuin eurooppalaisten pankkien vuosina 2012–2014 erääntyvien vakuudettomien joukkovelkakirjojen summa.

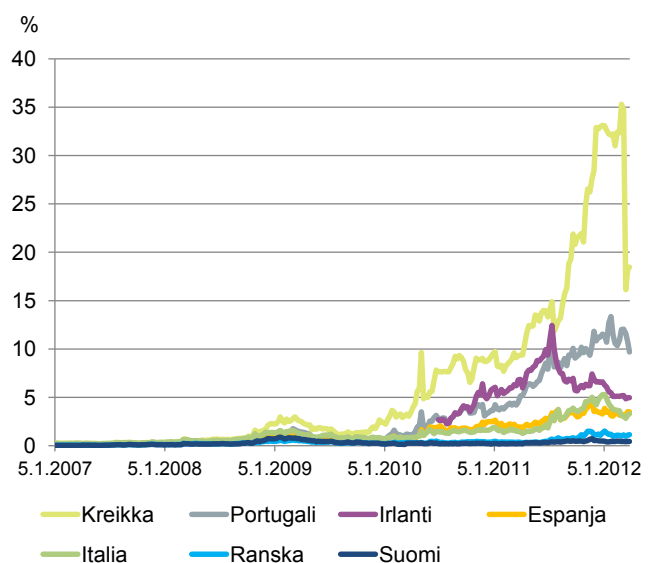
Samoin EKP laski pankkien kassavarantovelvoitetta. EKP on myös ostanut vuoden 2012 aikana joukkovelkakirjalainoja markkinoilta. Tosin ostoja on tehty paljon vähemmän kuin syksyllä 2011. EKP:n toimet ovat helpottaneet markkinoiden likviditeettitilannetta ja markkinapaine korkoeroissa ja luotto-riskihinnoissa on alentunut.

Osakekurssien kehitys Suomessa, Euroopassa ja Yhdysvalloissa

Lähde: Bloomberg.

Valtionlainojen korkoero Saksaan, 10 v.

Lähde: Bloomberg.

Osakekurssit ovat nousseet vuoden 2012 aikana samalla kun markkinoiden volatiliteetti on laskenut. Tällä on ollut vuoden 2012 aikana positiivinen vaikutus suomalaisen vakuutussektorin sijoitustuottoihin.

Yksi tärkeä elementti markkinoiden tilan rauhoittamisessa olivat joulukuun 2011 päätökset Euroopan Unionissa, joilla vahvistettiin talous- ja rahaliittoa muun muassa tiukemmalta julkisten vajeiden seurannalla ja niitä koskevalla kurilla. Eri maissa on myös tehty päätöksiä, jotka markkinat ovat tulkinneet positiivisiksi.

Päätöksien riittävyttä on tosin tulkittu ja analysoitu markkinoilla eri tavoin. Esimerkiksi Irlannin valtionlainojen korkoerot ja luottoriskihinnat ovat alentuneet trendinomaisesti.

Euroalueella valtiovarainministerit hyväksyivät maaliskuun alkupuolella Kreikan toisen 130 miljardin euron suuruisen tukipaketin. Osa tukipakettia oli Kreikan valtion velan pienentäminen leikkaamalla yksityisen sektorin, ennen kaikkea pankkien, saamia Kreikan valtiolta vaihtamalla vanhat valtion joukkovelkakirjat uusiin. Välitön markkinareaktio Kreikan sovusta oli laimeahko, mutta esimerkiksi Kreikan valtion 10 vuoden viitelainan korko aleni puoleen maaliskuussa sovun syntymisen jälkeen.

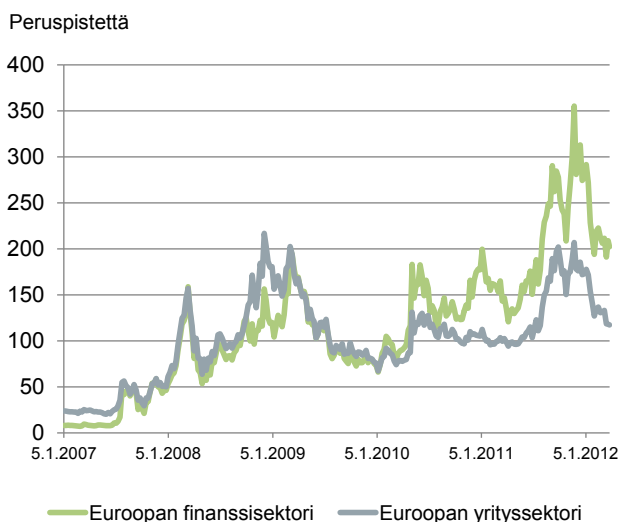
Markkinoiden positiivinen kehitys on vuoden 2012 aikana merkinnyt myös sitä, että jotkut isot eurooppalaiset pankit ovat voineet tehdä joukkovelkakirjaemissioita. EKP:n operaatiot vähensivät pankkien markkinaehtoiseen jälleenhoidukseen liittyviä riskejä ja emissiomarkkinat alkoivat toimia vuoden vaihteen jälkeen. Tämä on helpottanut varainhankinnan tilannetta eurooppalaispankeilla.

Matala korkotaso aiheuttaa kannattavuuspaineita valvottaville

Korkojen taso ja kehitys ovat avainasemassa finanssisektorin riskitilanteen kannalta. Erityisesti EKP:n likvideettiä lisänneet toimet ovat kääntäneet lyhyet markkinakorot euroalueella vuoden 2012 alussa selkeään laskuun. Markkinaodotuksissa kolmen kuukauden euribor laskee edelleen tasolle 0,6 % vuoden 2012 lopussa. Korkojen lasku aiheuttaisi suomalaisten pankkien korkokatteille painetta anto- ja ottolainauksen korkosidonnaisuuksista johtuen.

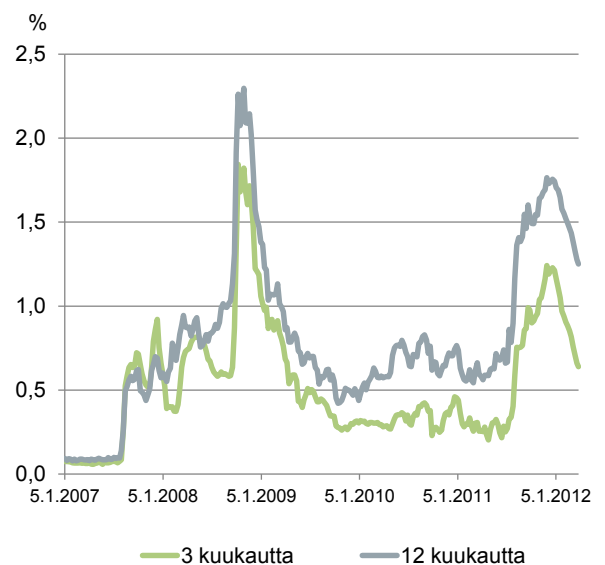
Pitkät korot ovat sen sijaan jo kuukausia olleet samoilla tasoilla. Se on yksi merkki kriisin hellittämisestä, koska "turvasatamakysyntä" olisi jatkuessaan ajanut Saksan ja Yhdysvaltojen pitkiä korkoja edelleen alemmaksi. Maaliskuun puolivälissä koettiin esimerkiksi Saksan pitkissä koroissa

Euroopan finanssi- ja yrityssektorin luottoriskihintaindeksi

Lähde: Bloomberg.

Pankkien vakuudettoman ja vakuudellisen varainhankinnan korkoero euroalueella

Lähde: Bloomberg.

pieni nousu johtuen positiivisista ennusteista ja näkemyksistä Euroopan talouskehityksen suhteen. Tärkeä seikka on se, että alhaisen koron ympäristössä korot ovat reaalisesti (inflaatiiovauhdin huomioimisen jälkeen) negatiivisia. Jatkuessaan matala korkotaso aiheuttaa suuria haasteita suomalaisille pankeille ja erityisesti vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuskehitykselle.

Euroalue on lyhyeksi ennustetussa taantumassa

Euroalueen talouden suhdannetilä vuoden 2012 alkupuolella on heiveröinen. Alue on kokonaisuudessaan lyhyeksi arvioitua taantumassa, eli talous supistuu. Tärkein syy taantumaa on velkakriisi negatiivisine vaikutuksineen. Vuonna 2013 kasvu olisi jonkin verran voimakkaampaa.

Euroalueella ja koko EU:ssa eri maiden tilanne poikkeaa toisistaan kuitenkin erittäin paljon niin suhdannetilän kuin julkisen talouden suhteen.¹ Positiivisina signaaleina voi pitää erilaisten luottamusindikaattoreiden sanomaa; ne ovat vuoden 2012 alkupuolella muuttuneet hieman optimistisemmiksi. Euroopan komission tuorein ennuste, jossa euroalueen

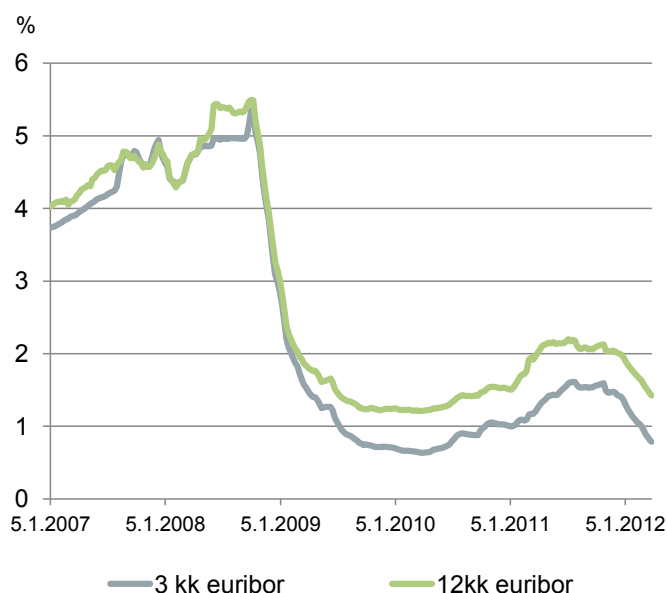
kehitys muuttuu paremmaksi vuoden 2012 toisella vuosipuoliskolla, nojaa keskeisesti oletukseen, että velkakriisi ja markkinaturbulenssi väistyvät enenevästi taka-alalle ja muun muassa Yhdysvaltojen kasvava talous vaikuttaa Eurooppaan positiivisesti. Tällöin myös positiivisemmat mielialat toteutuvat suurempana talouden toimeliaisuutena. Ruotsin talouskasvu hidastuu tänä vuonna merkittävästi.

Taloukasvun uudelleen käynnistymisen suhteen häiriötön luoton tarjonta on avainkysymys. Viimeisimpien luottokyselyiden mukaan luotonannon kriteerejä on kiristetty, mutta myös luoton kysyntä on arvioitu monessa maassa vaiheaksi, myös Suomessa. Euroopassa merkkejä yleisestä luottolamasta, jossa luoton tarjonta kiristyy ja haittaa talouden kasvua vähentämällä investointeja ja kulutusta, ei ole. Tilanne vaihtelee maasta toiseen kuitenkin luoton tarjonnan ja luoton kysynnän suhteen.

Taloukehityksen lähiajan riskit ovat kuitenkin isoja ja suhdannetilanne on haastava niin Euroopassa kuin myös Suomessa. Mikäli euroalueen taloukasvun uudelleen käynnistyminen siirtyy, lisää se ongelmia myös Suomessa.

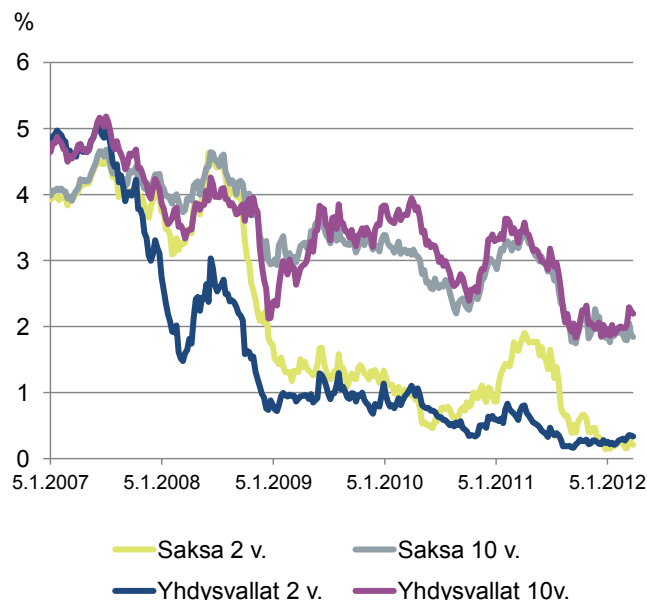
¹ Ks. lisää *European Commission: Interim Forecast, February 2012.*

Kolmen ja 12 kuukauden euriborkorko

Lähde: Bloomberg.

Pitkät valtionlainakorot Saksassa ja Yhdysvalloissa

Lähde: Bloomberg.

Tällöin pankkien luottoriskitilanne heikentyisi. Suomen talous kasvaa vuonna 2012 ennusteiden mukaan hyvin hitaasti ja vuoden 2011 kasvulukuihin ei päästä.²

Asuntojen hinnat vakiintuneet, kotitalouksien velkaantuminen jatkanut nousuaan

Suomalaisten kotitalouksien suurimman varallisuuserän eli asuntojen yleinen hintataso aleni vuoden 2011 lopulla edellisestä neljänneksestä. Asuntojen hintakehityksessä tapahtui vuoden 2011 loppupuolella käänne, jossa hintojen nousuvauhti muuttui laskuksi. Tilastokeskuksen kuukausittaisen hinta-aikasarjan mukaan asuntojen hinnat taas nousivat tammikuussa 2012 verrattuna joulukuuhun 2011. Kuukausihavainnoista tarkastellen asuntojen yleinen hintataso on viimeisen vuoden aikana noussut koko maassa 1,1 %, pääkaupunkiseudulla 0,8 % ja muualla maassa 1,3 %.³

² Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Suomen bruttokansantuote kasvoi 2,9 % vuonna 2011. BKT:n kasvuksi Suomen Pankki ennusti joulukuussa 2011 vuodelle 2012 0,4 % ja EU:n komissio helmikuussa 2012 0,8 %. Keskimääräiseksi työttömyysasteeksi 2012 Suomen Pankki ennusti 7,9 %, joka olisi toteutuessaan sama taso työttömyydessä kuin 2011.

³ Ks. Tilastokeskus 24.2.2012: "Asuntojen hinnat nousivat tammikuussa".

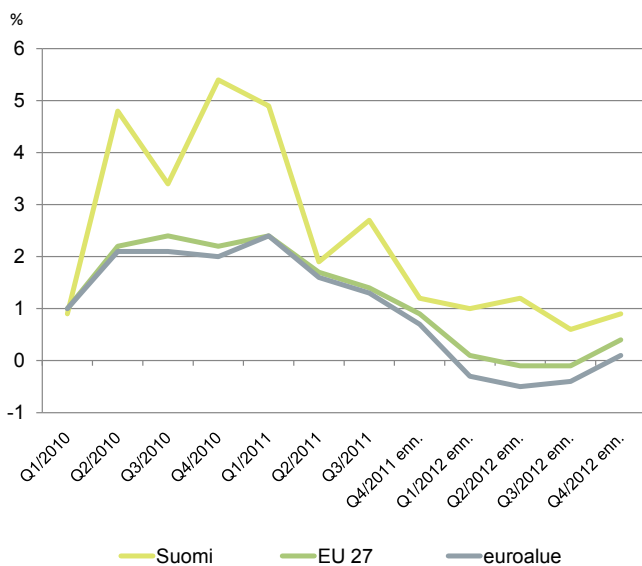
Vuositasoin hintojen nousu on hidastunut viime kuukausina. Reaalisesti, eli inflaatiiovauhti huomioiden ovat asuntojen hinnat laskeneet viimeisen vuoden aikana.

Samaan aikaan kotitalouksien velkaantuminen on jatkanut nousuaan. Vuonna 2011 kotitalouksilla oli velkaa yhteensä noin 108 % suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin (2010 vastaavasti 107 %). Se on historiallisen paljon ja kehitykseen liittyy riski haavoittuvuudesta, jos esimerkiksi nykyistä matalaa korkotasoa pidetään pysyvänä olotilana.⁴ Pitemmällä aikavälillä suomalaisten kotitalouksien velkaantuneisuus on kasvanut merkittävästi, esimerkiksi vuosituhannen alussa velkaa suhteessa käytettäviin tuloihin oli 64 %.

Suomalaisten kotitalouksien kyky sopeutua taloudellisen tilanteensa heikkenemiseen on pysynyt silti yleisesti hyvänä. Työttömyyden kasvu on suurin uhka, koska se heikentäisi kotitalouksien taloudellista liikkumavaraa⁵.

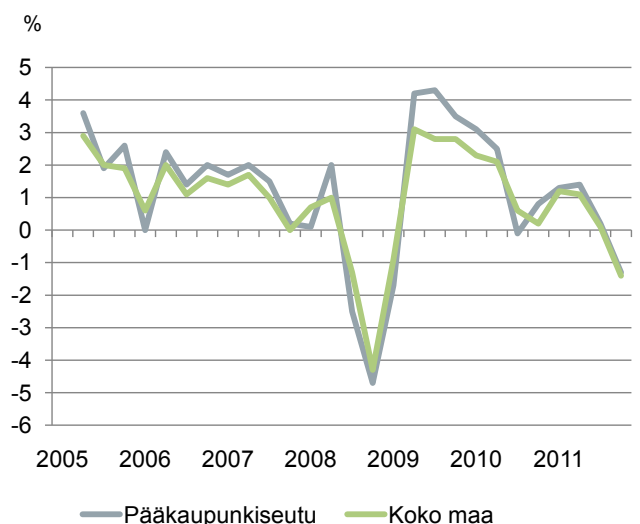
⁴ Ks. lisää *BoF Online julkaisu 2/2012*, Lauri Kajanoja: "Asuntojen hinnat, kotitalouksien velka ja makrotalouden vakaus Suomessa".
⁵ Ks. lisää *Euro & talous 5/2011* Petri Mäki-Franti artikkeli "Kotitalouksien taloudellinen liikkumavara Suomessa".

Bruttokansantuotteen määrän muutos edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä, %

Lähde: EU Commission, Interim Forecast, February 2012.

Asuntojen hintojen muutos, % edellisestä neljänneksestä

Lähde: Tilastokeskus.

Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 1/2012

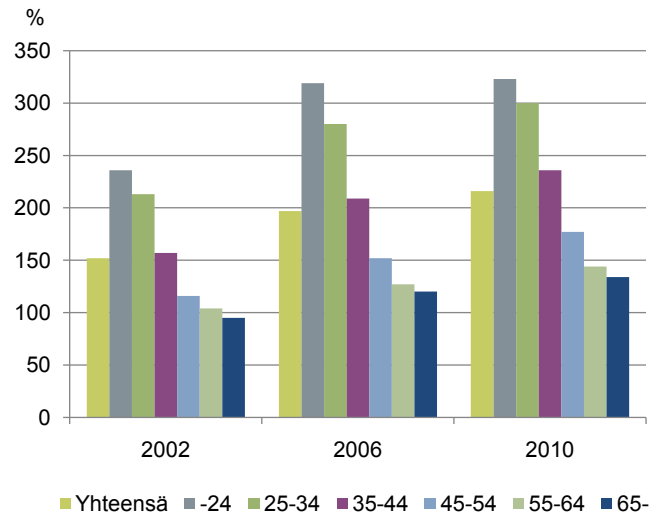
2.4.2012

8 (40)

Tuoreimpien tietojen⁶ perusteella kotitalouksien velkaantumistilanteessa ei ole tapahtunut suurta muutosta eri ikäryhmien kesken; nuoremmilla ikäluokilla on paljon enemmän velkaa suhteessa tuloihin kuin vanhemmilla ikäluokilla. Tuloihinsa nähden voimakkaasti velkaantuneiden kotitalouksien määrä ja merkitys ovat kuitenkin kasvaneet Suomessa. Vuonna 2010 runsaalla 4 prosentilla velkaantuneista kotitalouksista oli velkaa yli viisi kertaa käytettävissä olevat vuositulot, mikä vastasi noin 17 % kaikista kotitalouksien veloista. Vielä vuonna 2002 yhtä voimakkaasti velkaantuneiden kotitalouksien suhteellinen merkitys oli yli puolet pienempi⁷.

Pääanalyytikko Sampo Alhonsuo

Asuntovelallisten asuntokuntien velkaantumisaste ikäluokittain, %

Lähde: Tilastokeskus.

⁶ Tilastokeskuksen tammikuussa 2012 julkaisema *velkaantumistilasto 2010*.

⁷ Ks. lisää *BoF Online julkaisu 3/2012*, Hanna Putkuri ja Jukka Vauhkonen: "Kotitalouksien velkaantuminen asuntomarkkinoiden kehitykseen vaikuttaminen: makrovakaustyökalut".

Euroalueen velkakiisi heijastuu edelleen suomalaisten pankkien likviditeetti- ja markkinariskeihin

Euroopassa kärjistyneen valtiolainakriisin suorat vaikutukset suomalaisiin pankkeihin ovat realisoituneet lähinnä pankkien pitkäaikaisten joukkovelkakirjojen kansainvälisen emissiomarkkinan häiriönä, markkinaehtoisen varainhankinnan kustannusten nousuna sekä pankkien kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan tulosten heikentymisenä. Lisäksi euroalueen laskevat rahamarkkinakorot vaikuttavat negatiivisesti suomalaisten pankkien korkokatteeseen.

Joukkovelkakirjojen emissiomarkkinan elvyttyä alkuvuonna 2012 ovat suomalaiset pankit edelleen pystyneet hankkimaan pitkäaikaista markkinaehtoista rahoitusta, mutta verrattuna finanssikriisiä edeltävään aikaan jälleenerahoituksen hinta on noussut myös suomalaisille toimijoille. EKP:n viimeaikaisten ohjauskoron laskujen ja likviditeetin lisäyksen seurauksena jälleen laskuun kääntyneet euroalueen lyhyet korot kaventavat suomalaisten pankkien korkomarginaaleja, sillä luottojen korot seuraavat korkotason muutoksia herkemmin kuin talletuskorot.

Suomalaisten pankkien luotoista kirjaamat nettomääräiset arvonalentumiset ovat pysyneet matalalla tasolla, mutta ongelmasaamiset ovat euromääräisesti hieman nousseet. Reaalitalouden suhdannekuvan heikentymisen myötä pankkien luottotappiot voivat lähitulevaisuudessa kasvaa.

Pankkisektorin likviditeettitilanne säilynyt hyvänä

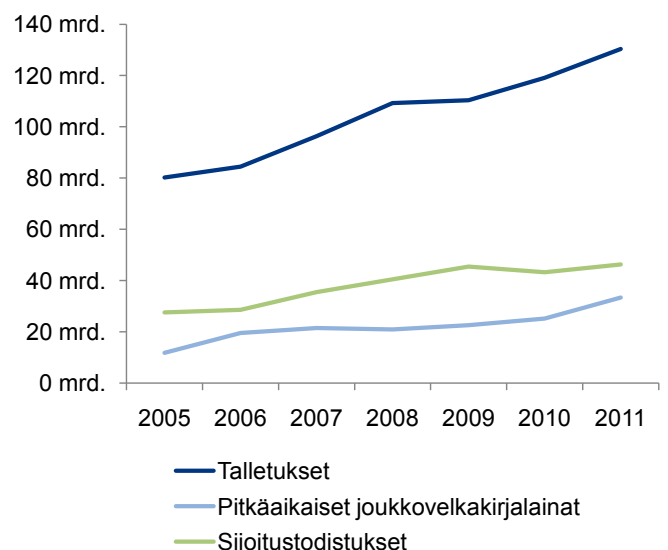
Suomalaisten pankkien maksuvalmius on euroalueen velkakiisisinkin aikana pysynyt hyvänä. Kriisin kärjistyminen vuoden 2011 jälkimmäisellä puoliskolla jäädettiin eurooppalaisten pankkien pitkäaikaisten joukkovelkakirjojen emissiomarkkinan. Lisäksi dollarimääräisen lyhytaikaisenkin rahoituksen saaminen Yhdysvalloista vaikeutui huomattavasti isolle osalle eurooppalaisia pankkeja ja myös pankkien välinen vakuudeton lyhytaikainen rahoitus kiristyi. Myöskään suomalaiset pankit eivät emittoineet pitkäaikaista vakuudetonta velkaa viime vuoden lopulla, mutta lyhytaikaisen rahoituksen saatavuus on kaiken aikaa pysynyt hyvänä.

Talletukset muodostavat merkittävimmän osan suomalaisten pankkien rahoitusrakenteesta ja niitä oli pankkien taseissa vuoden 2011 lopussa yhteensä noin 130 mrd. euroa. Talletusten kasvu viime vuonna paransi osaltaan pankkien

likviditeettiasemaa. Talletusten kasvun taustalla oli varojen siirtymistä muista sijoituskohteista talletuksiin, johon on vaikuttanut arvopaperimarkkinoiden heilunta ja turvallisempien sijoituskohteiden etsintä. Vastaavaa talletusten kasvua ei välttämättä ole odotettavissa kuluvana vuonna.

Markkinaehtoista lyhytaikaista rahoitusta ja pitkäaikaisia joukkovelkakirjoja oli laskettu liikkeelle yhteensä noin 80 mrd. euroa, josta noin 42 % oli pitkäaikaista rahoitusta. Suomalaiset pankit ovat lisänneet pitkäaikaisen rahoituksen osuutta markkinaehtoisesta rahoituksesta trendinomaisesti vuodesta 2009 lähtien. Vuoden 2011 viimeisellä neljänneksellä kehitys katkesi ja lyhytaikaisten sijoitustodistusten osuus rahoituksesta kasvoi hieman. Pitkäaikaisten joukkovelkakirjojen uusemissiomarkkinan ollessa vuoden 2011 jälkimmäisen puoliskon pitkälti kiinni, hankkivat suomalaiset pankit vuoden alkupuoliskoon verraten enemmän lyhytaikaista jälleenerahoitusta.

Pankkisektorin varainhankinnan keskeisten erien kehitys

Lähde: Finanssivalvonta.

Rahoituksen saatavuus suomalaisille pankeille lyhyillä rahamarkkinoilla on pysynyt hyvänä niin eurossa kuin muissakin valuutoissa. Erityisen kova kysyntä on kohdistunut suomalaisten pankkien lyhyen maturiteetin sijoitustodistuksiin. Sijoitustodistusten keskimaturiteetit pidentyivät viime vuoden aikana vajaasta kolmesta kuukaudesta yli kolmeen kuukauteen. Samalla rahan absoluuttinen hinta sekä kustannus suhteessa viitekorkoihin (euriboreihin) on laskenut merkittävästi. Tätä kehitystä voidaankin pitää ilmentymänä ”turvasatamakysynnästä” AAA-maassa toimivien hyvässä likviditeettiasemassa olevien pankkien lyhyisiin papereihin. Turvasatamakysyntä on kohdistunut erityisesti suuriin pankkeihin, jotka hankkivat aktiivisesti rahoitusta myös Suomen ulkopuolelta.

Koko vuoden 2011 aikana pitkäaikaisten joukkovelkakirjojen osuus suomalaisten pankkien markkinaehtoisesta rahoituksesta kasvoi 37 prosentista 42 prosenttiin. Myös joukkovelkakirjakannan keskimaturiteetti piteni vuoden 2011 aikana noin kolmeen vuoteen, vahvistaen pankkien rahoit-

Keskiarvo eräiden suomalaisten liikkeeseenlaskijoiden* katettujen joukkolainojen (5v) riskipreemioista yli swap-koron jälkimarkkinoilla

Lähde: Bloomberg.

* Mukana OP-Asuntoluottopankki, Sampo Pankki, NPS ja Aktia Hypoteekkipankki.

tusasemaa. Pitkäaikaisen rahoituksen osuus varainhankinnasta onkin nostanut merkitystään tulevan sääntelyn sekä sijoittajien ja luottoluokittajien muuttuneiden arviointikriteerien vuoksi.

Alkuvuonna 2012 (19.3.2012 mennessä) myös suomalaiset pankit ovat olleet aktiivisia pitkäaikaisilla velkamarkkinoilla ja emittoineet 5,0 mrd. euron arvosta joukkovelkakirjoja. Tästä 47 % on ollut katettuja joukkolainoja, 43 % vakuudettomia joukkolainoja ja 10 % velkainstrumentteja, joiden etuoikeusasema on huonompi kuin muilla veloilla.¹ Koko vuoden 2012 aikana Suomen pankkisektorilla eräännyttyä joukkovelkakirjoja yhteensä 4,6 mrd. euroa. Suomalaiset pankit ovatkin hakenneet markkinarahoitusta etupainotteisesti alkuvuonna, kun markkinan toimivuus parani.

Emissionmarkkinan avautuminen kertoo kysynnän pankkien pitkäaikaisiin velkakirjoihin kasvaneen. Tästä kertoo myös suomalaisten pankkien katettujen joukkolainojen riskipreemioiden lasku vuodenvaihteen jälkeen.

Keskimääräinen riskipremio on laskenut vuoden 2011 lopusta noin 17 korkopistettä eli noin 30 %. Vakuudettomien joukkolainojen riskipreemiot ovat laskeneet jopa katettujen joukkolainojen riskipreemioita enemmän. Tämä on johtunut siitä, että sijoittajat ovat hakeneet vakuudettomista lainoista parempaa tuottoa kuin mitä katetuista joukkolainoista saadaan.

Euroopan velkakriisin rahoitusmarkkinoille tuoman epävarmuuden vuoksi likviditeettiriskien hallinta on suomalaisille pankeille olennaista myös lähitulevaisuudessa. Finanssivalvonta seuraa pankkien likviditeettiriskien kehittymistä tiivistetysti. Lisäksi likviditeettiriskien hallinnan tarkastuksissa on kiinnitetty huomiota pankkien rahoituksen jatkuvuussuunnitelmien riittävyteen.

Määräaikaistalletusten osuus pankkien talletuskannasta kasvaa

Yleisön talletukset² euroalueelta Suomessa toimiviin luottolaitoksiin kasvoivat vuoden 2011 aikana 7,9 % 129 miljardiin

¹ Katettu joukkolaina (covered bond) tarkoittaa sellaista joukkovelkakirjalainaa, jonka vakuutena on joukkolainarekisteriin merkitty kiinteistövuokaudellinen luotto tai julkisyhteisöluotto. Vakuudeton joukkolaina on nk. senior-laina. Velkainstrumentti, jonka etuoikeusasema on huonompi kuin muilla veloilla on nk. Lower Tier 2 -laina.
² Tiedot talletuksista perustuvat Suomen Pankin rahalaitostiedonkeruuseen.

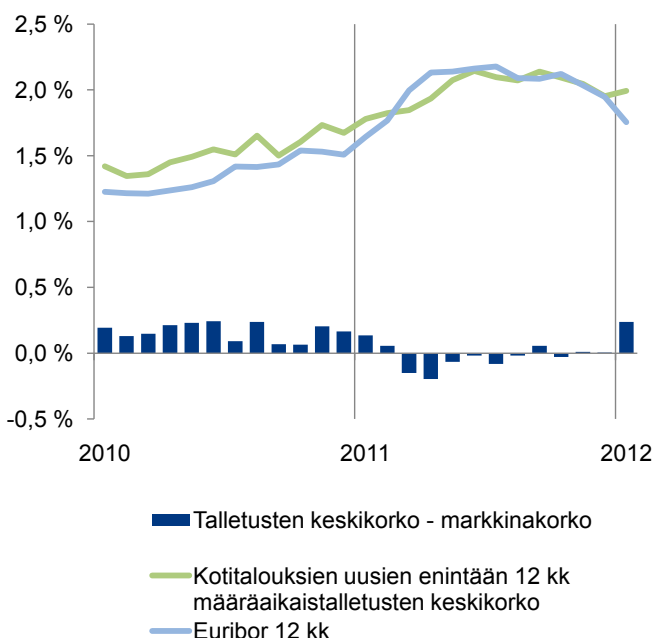
euroon. Määräaikaistalletusten kanta kasvoi vuoden aikana 16 %, avista-talletusten kanta 6 % ja muut talletukset³ supistuivat 0,2 %.

Vuonna 2011 määräaikaistalletusten osuus kaikista yleisön talletuksista kasvoi 27 prosentista 29 prosenttiin. Muista talletustyypeistä avista-talletusten osuus on laskenut 60 prosentista 59 prosenttiin ja muiden talletusten osuus 14 prosentista 12 prosenttiin. Määräaikaistalletusten kannan kasvusta valtaosa aiheutui kotitaloussektorin määräaikaistalletuksista, jotka muodostavat määräaikaistalletuksista valtaosan (67 %).

Määräaikaistalletusten kannan vuosimuutos on ollut positiivinen heinäkuusta 2010 alkaen ja euromääräisesti kanta on palautunut lähelle finanssikriisiä edeltänyttä aikaa. Määrä-

3 Muut talletukset ovat pääosin irtisanomisehtoisia talletuksia, joihin liittyy varojen kertanostorajoitteita tai muita kustannuksia. Myös repo-myyntit on tässä yhdistetty muihin talletuksiin.

Kotitalouksien uusien, enintään vuoden mittaisten määräaikaistalletusten* keskikorko ja 12 kk euribor

Lähde: Suomen Pankki.

* Euroalueen kotitalouksien ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen uusien euromääräisten määräaikaistalletusten keskikorko.

aikaistalletusten suhteellinen osuus koko talletuskannasta on kuitenkin edelleen selkeästi alhaisemmalla tasolla kuin finanssikriisiä edeltänyt huippu (37 % lokakuussa 2008).

Suomalaisten pankkien euroalueen yleisön talletusten keskikorko on noussut vuoden 2010 lopun 0,82 prosentista 1,01 prosenttiin vuoden 2011 loppuun mennessä. Keskikorkoa on nostanut ensisijassa määräaikaistalletusten korkotason nousu 1,75 prosentista 2,07 prosenttiin ja määräaikaistalletusten suhteellisen osuuden kasvu yleisön talletuskannasta. Myös avista-talletusten keskikorko on noussut hieman, mutta suhteessa määräaikaistalletuksiin keskikorko on edelleen alhainen (0,54 %).

Lyhyiden korkojen noustessa vuoden 2011 aikana kotitalouksien uusien määräaikaistalletusten korkojen ja markkinakorkojen välinen ero kaventui vuoden 2010 tasosta. Enintään vuoden sopimuksissa, jotka muodostavat kotitalouksien määräaikaistalletuksista valtaosan, uusien sopimusten korko ylitti vuoden 2010 aikana jokaisena kuukautena 12 kk euriborkoron. Markkinakorkojen tason noustessa vuonna 2011 tilanne muuttui siten, että enintään vuoden mittaisten sopimusten korko oli keskimäärin 12 kk euriborkorkoa matalammalla tasolla. Markkinakorkojen laskun jyrkentyessä tammikuussa 2012 korkoero talletus- ja markkinakorkojen välillä kasvoi jälleen lähelle 2010 vuoden tasoa. Lyhyiden korkojen tason odotettu lasku vuoden 2012 aikana tarkoittaa pankeille haasteita mukauttaa määräaikaistalletusten hinnoittelua matalampaan korkotasoon. Talletusmarginaalien kaventuminen heikentää pankkien korkokatetta.

Velkakriisi lisännyt suomalaisten pankkien markkinariskejä

Suomalaisilla pankkiryhmillä oli osakkeita, osuuksia ja joukkovelkakirjoja vuoden 2011 lopussa kaikkiaan noin 56 mrd. euroa, joista joukkovelkakirjojen osuus oli noin 95 %. Joukkovelkakirjasijoitusten kohteista merkittävimpiä suomalaisten pankkien kannalta ovat pohjoismaiset sekä eurooppalaiset rahoitusalan yritykset ja valtiot. Pankkisektorin sijoitukset velkakriisiin eniten koettelemini euroalueen reunamaihin ovat kuitenkin suhteellisen pieniä.

Velkakriisin vaikutuksesta luottoriskilisät Euroopassa levenivät yleisesti vuoden 2011 jälkimmäisellä puoliskolla, jolloin niiden liikkeeseen laskemien joukkovelkakirjojen markkina-arvot laskivat. Velkakirjasijoitusten käyvän arvon lasku

yhdessä osakekurssien laskun kanssa heijastui suomalaisen pankkiryhmien käyvän arvon rahastojen negatiivisena kehityksenä.

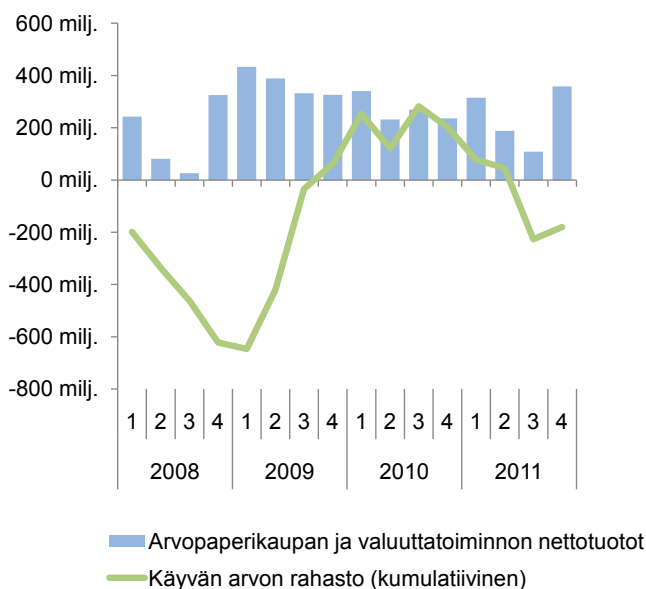
Myös pankkien arvopaperikaupasta ja valuuttatoiminnosta saatavat tuotot heikkenivät kriisin vaikutusten seurauksena erityisesti vuoden kolmannella neljänneksellä. Kaupankäyntivarastoon sisältyvien markkinariskien lisäksi arvopaperikaupan tuottoihin vaikuttavat asiakastoiminnan volyyymeissä tapahtuvat muutokset. Merkittävä osa pankkien arvopaperikaupan volyymeistä tapahtuu johdannaisilla.

Luottokannan kasvu maltillista

Suomessa toimivien luottolaitosten yleisölle myöntämien lainojen⁴ kasvu jatkui vuonna 2011 positiivisena ja luottokan-

⁴ Tiedot luottokannasta perustuvat Suomen Pankin rahalaitostiedonkeruuseen ja kattavat yleisön talletukset euroalueelta Suomessa toimiviin luottolaitoksiin.

Suomalaisten pankkiryhmien arvopaperikaupan tuottojen ja käyvän arvon rahastojen* kehitys

Lähde: Finanssivalvonta.

* Finanssiryhmittymien osalta käyvän arvon rahastoihin sisältyvät myös vakuutusyhtiöiden myytävissä oleviin rahoitusvaroihin luokitellun sijoitusomaisuuden realisoitumattomat käyvän arvon muutokset.

nan vuosikasvu oli joulukuun lopussa noin 6 %. Lainakanta kasvoi vuonna 2011 kuitenkin edelleen noin puolta hitaammin kuin finanssikriisiä edeltävinä vuosina.

Yrityksille (mukaan lukien asuntoyhteisöt) myönnettyjen luottojen kasvu nopeutui vuoden 2011 aikana ja kannan vuosimuutos oli joulukuun lopussa noin 7 %. Vajaa puolet vuosikasvusta tosin oli peräisin asuntoyhteisöjen lainakannan kasvusta. Varsinaisten yritysluottojen kysynnän odotetaan jatkuvan lähikuukausina viimevuotista heikompana, koska uusien investointien arvioidaan jäävän edelleen vähäisiksi.⁵ Yritysten suhdannenousun odotukset ovat hieman kohentuneet, mutta teollisuudessa tilaukset ja tuotanto-odotukset ovat yhä vaisuja.

Kotitalouksille myönnettyjen luottojen vuosikasvu vuonna 2011 oli noin 5 %. Kotitalouksien asuntoluottojen kannan vuosikasvu oli joulukuun lopussa 6,6 %, kun vuosien 2007–2008 aikana kanta kasvoi noin 12 prosentin vauhtia.

Luottoriskeissä lievää kasvua

Suomalaisilla pankeilla oli joulukuun lopussa erääntyneitä saamisia⁶ euromääräisesti yhteensä 1,0 mrd. euroa. Määrä on pysynyt viime vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden ennallaan. Luotonannon volyymien kasvusta johtuen erääntyneiden saamisten suhde luotto- ja takauskantaan on kuitenkin hieman pienentynyt ja oli vuodenvaihteessa 0,5 %.

Järjestämättömät saamiset⁷ lisääntyivät erääntyneitä saamisia nopeammin ja pankeilla oli vuoden 2011 lopussa järjestämättömiä kaikkiaan 1,3 mrd. euroa. Luottokannan kasvun vuoksi järjestämättömien saamisten suhde luotto- ja takauskantaan supistui joulukuussa 0,57 prosenttiin edellisvuoden lopun 0,61 prosentista. Suhteessa saamisten kokonaismäärään suomalaisten pankkien ongelmasaamiset ovat matalalla tasolla.

Kotitalousluottojen järjestämättömät saamiset kasvoivat vuodessa euromääräisesti 17 % ja niiden suhteellinen osuus sektorin luottokannasta nousi hieman 0,6 prosenttiin, mikä osoittaa kotitalouksien luottoriskien hieman lisääntyneen.

⁵ Finanssialan Keskusliitto, pankkibarometri 1/2012.

⁶ Erääntynyt saaminen = saaminen, jonka suoritus on 30–90 pv myöhässä.

⁷ Järjestämättömät saamiset yhteensä = järjestämättömät saamiset + takausaamiset + konsernin ulkopuoliset 0-korkoiset saamiset.

Yritysluotoissa järjestämättömien saamisten määrä euroissa nousi vuoden 2011 aikana 20 % ja suhteellinen osuus sektorin saamisista oli vuoden lopussa 0,6 prosenttia. Järjestämättömät saamiset kasvoivat vuoden 2011 aikana nopeimmin metalli- ja konepajateollisuudessa. Pankkien yritysluotonannon kannalta suurimman toimialan eli kiinteistöalan toiminnan järjestämättömät sen sijaan supistuivat edellisvuoteen nähden sekä euromääräisesti että suhteessa toimialan saamisiin. Vuoden 2011 lopussa järjestämättömien saamisten suhteellinen osuus toimialalle myönnettyistä luotoista oli korkein majoitus- ja ravitsemistoiminnassa.

Suomalaisten pankkien nettomääräiset arvonalentumistappiot vuonna 2011 olivat 250 milj. euroa, eli noin puolet pienemmät kuin vuotta aiemmin. Yrityssektorilla teollisuuden arvonalentumistappiot supistuvat edellisvuodesta noin 40 %, mikä johtuu lähinnä paperiteollisuuden saamisista aiemmin kirjattujen tappioiden palautuksista. Yksittäisistä toimialoista nettomääräiset arvonalentumiset kasvoivat eniten konepajateollisuudessa sekä tukku- ja vähittäiskaupassa. Kotitaloussektorilta kirjatut tappiot ovat edelleen

olleet selvästi yrityssektoria vähäisemmät. Nettomääräiset arvonalentumiset kotitaloussektorilta vuonna 2011 olivat yhteensä 51 milj. euroa, eli lähes puolet vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Kokonaisuutena katsoen suomalaisten pankkien luottoriskitilanne on pysynyt suhteellisen vakaana. Viime vuoden jälkimmäisellä puoliskolla heikentyneet suhdannenäkymät ennakoivat luottoriskien kasvavan lähitulevaisuudessa. Esimerkiksi pk-yrityksissä ja erityisesti pienissä vientiyrityksissä rahoitus- ja maksuvalmiustilanne on heikentynyt viime kuukausien aikana.⁸ Lisäksi uusien maksuhäiriömerkintöjen määrä yrityksissä ja kotitalouksissa on edelleen kasvanut.⁹

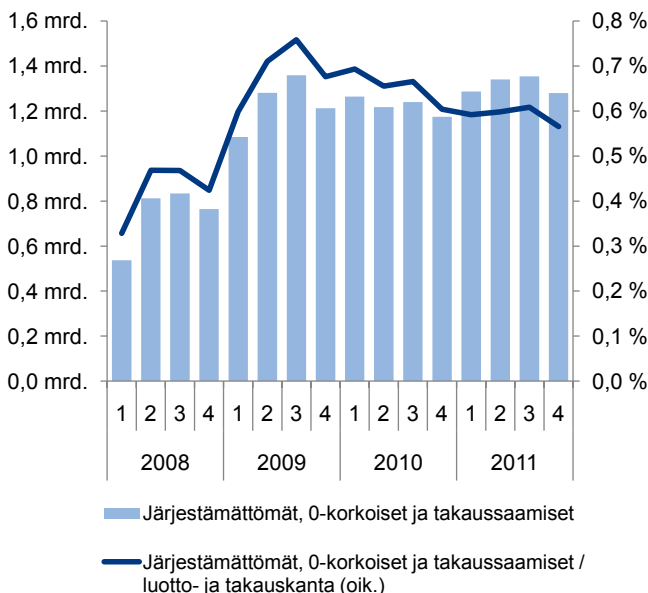
Kotitalouksien osalta velkaantuminen on viime vuosina kasvanut. Keskimäärin kotitalouksilla kuitenkin on runsaasti taloudellista liikkumisvaraa¹⁰ ja luottoriskit keskittyvätkin nii-

8 Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometri ja rahoitus- ja maksuvalmiuskysely, helmikuu 2012.

9 Suomen Asiakastieto Oy.

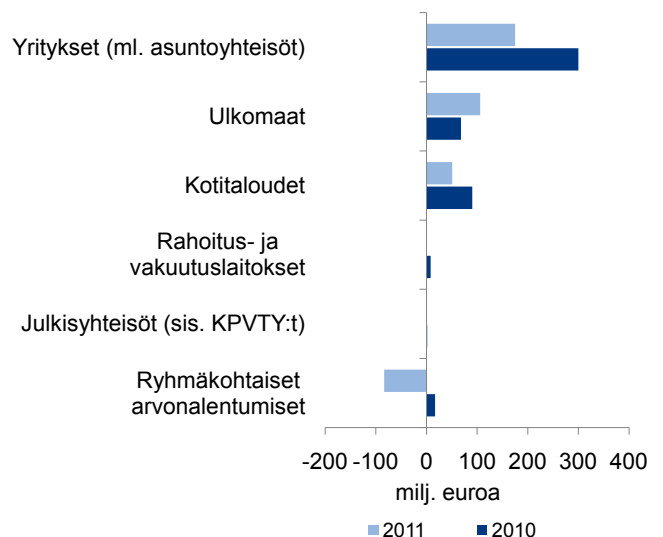
10 Suomen Pankki, Euro & Talous 5/2011.

Pankkisektorin järjestämättömät saamiset

Lähde: Finanssivalvonta.

Suomalaisten pankkien nettomääräiset sopimuskohtaiset arvonalentumiset sektoreittain sekä ryhmäkohtaiset arvonalentumiset*

Lähde: Finanssivalvonta.

* Merkittävien rahoitusvarojen arvonalentumistarve tulee arvioida sopimuskohtaisesti. Ne rahoitusvarat joita ei ole arvostettu sopimuskohtaisesti tulee arvioida ryhmäkohtaisesti.

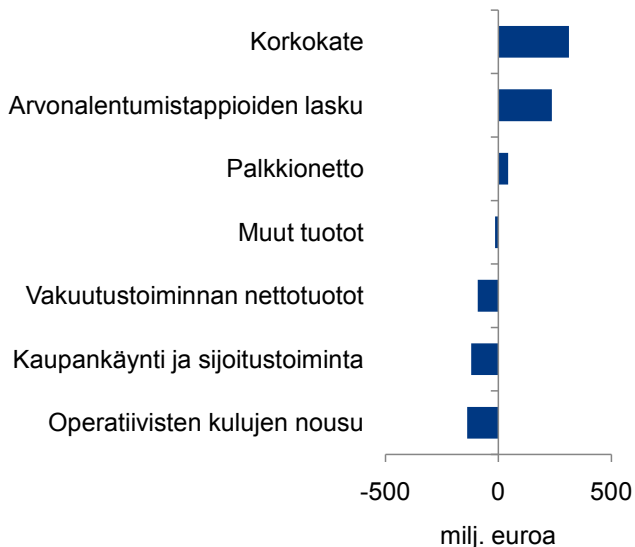
hin kotitalouksiin, joilla lainat ovat velanhoidokykyyn nähden korkealla tasolla.

Finanssivalvonta on pankkien luottoriskien hallinnan tarkastuksissa korostanut ennakoivan riskien arvioinnin merkitystä. Luottokannan laadun arvioinnin ei siis tule perustua ainoastaan toteutuneisiin maksuhäiriöihin, vaan pankkien tulee arvioida luottoriskien kehitystä monipuolisesti ja myös eteenpäin katsovilla mittareilla.

Korkokate kääntyyne laskuun euriborien mukana

Suomalaisten pankkiryhmien, mukaan lukien finanssiryhmittymiin kuuluvat vakuutuslaitokset, yhteenlaskettu liikevoitto vuonna 2011 oli 2,3 mrd. euroa eli 11 % parempi kuin vuotta aiemmin. Liiketoiminnan nettotuotot nousivat 2 %, operatiiviset kulut kasvoivat 4 % ja arvonalentumiset luotoista puolittuivat. Sektorin liikevoitto ennen arvonalentumistappioita vuonna 2011 oli 2,6 mrd. euroa ja pysyi lähes muuttumattomana edellisvuodesta. Vuoden lopussa pankkiryhmien oman pääoman käyvän arvon rahastoihin kertyneet rahoitusvarojen käypien arvojen muutokset, joita ei toistaiseksi ole käsitelty tulosvaikutteisesti, olivat nettomääräisesti yhteensä 180 milj. euroa negatiiviset.

Suomalaisten pankkiryhmien yksittäisten tuloserien vaikutukset liiketulokseen vuonna 2011

Lähde: Finanssivalvonta.

Yksittäisistä tuloslaskelman eristä pankkisektorin liikevoittoon vuonna 2011 myönteisesti vaikuttivat eniten korkokatteiden kasvu ja luotoista kirjattavien arvonalentumistappioiden lasku. Negatiivisesti tuloksiin sen sijaan vaikuttivat operatiivisten kulujen kasvu sekä velkakriisin vaikutuksesta seurannut kaupankäynnin, sijoitustoiminnan ja vakuutuslaitosten nettotuottojen lasku.

Suomalaisten pankkien yhteenlaskettu korkokate ilman johdannaisten vaikutusta kasvoi 11 % vuoden 2011 aikana. Nousun taustalla on sekä korkokatetta kerryttävien taseerien kasvu että lyhyiden korkojen nousu. Euroalueen lyhyet korot vuonna 2011 olivat keskimäärin korkeammalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Esimerkiksi keskeisenä viitekorkona käytetty 12 kk euribor oli vuoden 2011 aikana keskimäärin 0,7 prosenttiyksikköä korkeammalla kuin vuonna 2010.

Korkotason nousun myönteinen vaikutus pankkien korkokatteeseen johtuu siitä, että suomalaisten pankkien niin sanottu korkoriskin tulosriski on selvästi positiivinen. Näin ollen korkokatteen voidaan odottaa kehittyvän samaan suuntaan korkotason kanssa. Finanssivalvonnan vuoden 2011 lopun tilanteesta tekemän tuloslaskelman mukaan äkillinen korkokäyrän 100 korkopisteen paralleeli nousu (lasku) kasvattaisi (supistaisi) Suomen pankkisektorin korkokatetta seuraavan 12 kk aikana noin 600 milj. euroa.¹¹ Tämä vastaa noin viidennestä pankkien vuoden 2011 korkokatteesta.

Käytännössä suomalaisten pankkien positiivisen tulorisikin taustalla vaikuttaa se, että lyhyisiin euriboreihin sidotut luottokorot seuraavat viitekorkojen nousua herkemmin kuin talletuskorot, joiden hinnoittelu keskimäärin on vähemmän herkkä korkotason muutoksille. Luottojen ja talletusten erilaisen korkoherkkyyden seurauksena pankkien korkokatteen kannalta keskeinen luotto- ja talletuskorkojen välinen marginaali levenee korkotason noustessa ja vastaavasti kapenee korkotason laskiessa.

EKP:n koronlaskujen ja likviditeetin lisäyksen seurauksena euroalueen rahamarkkinakorot kääntyivät jälleen laskuun loppuvuonna 2011. Markkinoilla odotetaan korkotason edelleen jatkavan laskuaan kuluvan vuoden aikana. Pankkien positiivisen tulorisikin vuoksi korkotason laskun voidaan

¹¹ Laskelma sisältää yksinkertaistavia oletuksia eikä se huomioi esimerkiksi taserakenteiden muutoksia, liiketoiminnan kasvua tai asiakasmarginaalien ja varainhankinnan kustannusten muutoksia.

olettaa vaikuttavan negatiivisesti suomalaisten pankkien korkokatteeseen vuoden 2012 aikana.

Tuloriskin lisäksi pankkien korkokatetta uhkaavat supistaa markkinaehtoisen jälleenrahoituksen velkakiisin myötä kasvaneet kustannukset ja laskevan korkotason tuomat haasteet erityisesti määräaikaistalletusten hinnoitteluun. Myös rahoituksen keskimääräisten maturiteettien pidentäminen, jolla varaudutaan osaltaan tulevaan likviditeettisääntelyyn, kasvattaa pankkien rahoituskustannuksia. Toisaalta myös uusien luottojen asiakasmarginaaleissa on esimerkiksi asuntoluottojen osalta viime aikoina ollut nähtävissä hienois-ta nousua, jolla tasapainotetaan varainhankinnan kasvaneita kustannuksia.

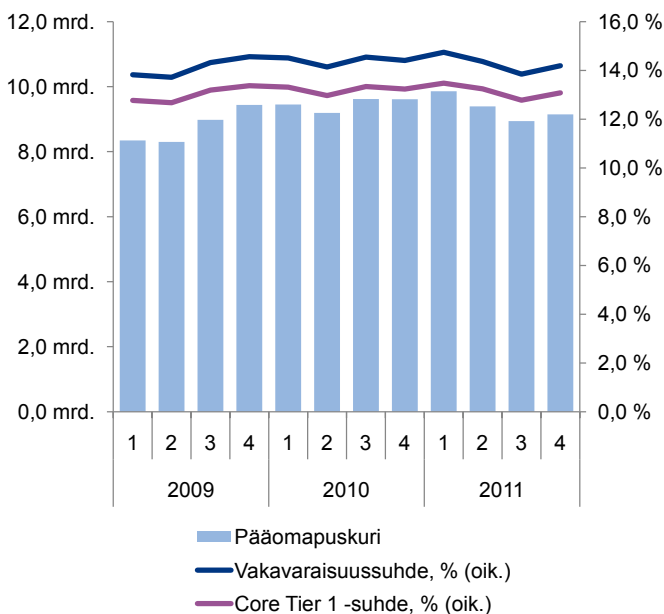
Pankkisektorin vakavaraisuus säilynyt vahvana

Pankkisektorin vakavaraisuus on edelleen pysynyt vahvana. Viime vuoden alkupuolella vakavaraisuussuhdeluvut hieman laskivat, mutta olivat nousussa vuoden lopulla. Pankkisektorin vakavaraisuussuhde oli vuoden 2011 päättyessä korkeampi kuin syyskuun lopussa, mutta hieman edellistä vuodenvaihdetta alhaisempi.

Pankkisektorin vakavaraisuussuhde vuoden 2011 lopussa oli 14,2 %, kun se vuotta aiemmin oli 14,4 %. Vakavaraisuussuhteen laskuun ovat vaikuttaneet omien varojen väheneminen sekä säädösmuutoksista (CRD 3) aiheutunut markkinariskien omien varojen vaateen kasvu. Ensisijaisilla omilla varoilla laskettu vakavaraisuussuhde pysyi edellisen vuodenvaihteen tasolla 13,6 prosentissa. Ilman pääomalai-noja laskettu kaikkein korkealaatuisimpien rajoituksettomien omien varojen (Core Tier 1) suhde oli vuoden 2011 päättyessä 13,1 %, kun suhde edellisen vuoden vaihteessa oli 13,2 %. Tuleva Basel 3 -sääntely korostaa rajoituksettomien ensisijaisten omien varojen merkitystä vakavaraisuuden laskennassa.

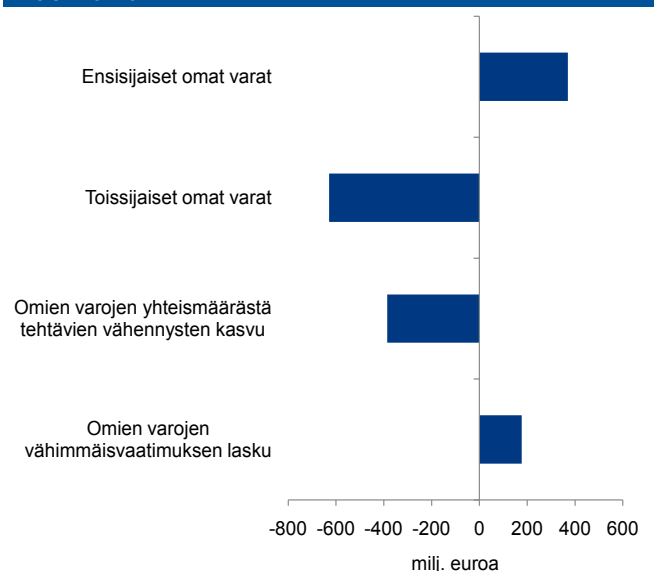
Pankkisektorin omat varat vuoden 2011 lopussa olivat 21,0 mrd. euroa ja ne muodostuvat lähes kokonaan (96 %) ensisijaisista omista varoista, eli vakavaraisuuden laatu on hyvä. Omien varojen noin 600 milj. euron vähentyminen vuoden 2011 aikana oli seurausta lähinnä toissijaisten omien varojen takaisinmaksusta, omien osakkeiden hankinnasta, käyvän arvon rahastojen negatiivisesta kehityksestä sekä sisäisten luottoluokitusten menetelmän (IRBA) käytön laajenemisesta

Suomen pankkisektorin vakavaraisuus

Lähde: Finanssivalvonta.

Pankkisektorin vakavaraisuuslaskelman yksittäisten erien muutosten vaikutukset omien varojen ylijäämään vuonna 2011

Lähde: Finanssivalvonta.

luottoriskin omien varojen vaateen laskennassa. Toisaalta omien varojen vaadekin laski IRBAn käytön laajenemisen myötä.

Pankkisektorin yhteenlaskettu omien varojen vaade oli vuoden 2011 lopussa 11,8 mrd. euroa eli noin 200 milj. euroa edellistä vuodenvaihdetta alhaisemmalla tasolla. Luottoriskin omien varojen vaade pieneni noin 500 milj. eurolla, markkinariskin omien varojen vaade sen sijaan kasvoi noin 300 milj. eurolla ja operatiivisen riskin omien varojen vaade pysyi ennallaan. Luottoriskin omien varojen vaateen pienenemisen taustalla on IRBAn käytön laajeneminen ja markkinariskin vaateen kasvun taustalla on sääntelyn (CRD 3) muutokset. Omien varojen vaateesta luottoriskin osuus oli 87 %, markkinariskin osuus 6 % ja operatiivisen riskin osuus 7 %.

Omien varojen ylijäämä lakisääteiseen vähimmäisvaatimukseen nähden koko pankkisektorin osalta vuoden 2011 lopussa oli 9,1 mrd. euroa, kun se vuotta aiemmin oli 9,6 mrd. euroa. Kolmen suurimman pankkiryhmän osuus tästä pääomapuskurista on 83 %. Vähimmäisvaateen ylittävällä puskurilla katetaan muun muassa luottojen keskittymäriski, taseen korkoriski, liiketoimintariski, taloudellisen toimintaympäristön heikkenemisen vaikutukset ja luottotappioiden kasvu, jos talouskehitys on ennakoitua heikompaa. Näitä riskejä mitataan esimerkiksi stressitestillä.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vuoden 2011 lopun vakavaraisuussuhdeluku aggregaattitasolla¹² on vastaavasti laskenut lievästi ollen 1,6 (vuotta aiemmin 1,7) minimivaatimuksen ollessa 1,0. Vakavaraisuussuhdeluku saadaan vertaamalla ryhmittymän omia varoja ryhmittymän riskeihin perustuvaan omien varojen vähimmäisvaatimukseen. Vuoden 2011 lopun vakavaraisuussuhdeluku tarkoittaa, että ryhmittymillä on omia varoja 1,6-kertaisesti verrattuna laissa vaadittuun vähimmäismäärään. Ryhmittymien yhteenlasketusta omien varojen vähimmäisvaateesta noin 80 % tulee pankkitoiminnasta ja 20 % jakautuu henki- ja vahinkovakuustoiinnin kesken.

Riskiasiantuntija Mika Arala, riskiasiantuntija Lauri Kujala, analyytikko Olli Mattinen, riskiasiantuntija Seppo Pitkänen, riskiasiantuntija Sami Pyykönen, analyytikko Saara Siponen ja analyytikko Anton Tuomisalo

¹² Rahoitus ja vakuutusryhmittymien yhteenlasketuissa luvuissa ovat mukana Aktia-ryhmä, OP-Pohjola-ryhmä, Tapiola-ryhmä sekä Sampo-ryhmä.

LIKVIDITEETTIRISKI

Likviditeettiriski jakautuu pitkäaikaiseen, rakenteelliseen rahoitusriskiin ja lyhytaikaisten kassavirtojen epätasapainosta syntyvään maksuvalmiusriskiin. Pitkäaikaisista, rakenteellista rahoitusriskiä seurataan arvioimalla, kuinka paljon taseen varoja ja erityisesti antolainausta on rahoitettu talletuksilla ja pitkäaikaisilla markkinaehtoisilla velkalähteillä. Rahoituksen saatavuus eri maturiteetti-tiluokissa voi vaihdella markkinatilanteen mukaan.

Lyhytaikaisen maksuvalmiusriskin mittaaminen perustuu maturiteetti-tiluokittaisten tuloista ja menoista aiheutuneiden kassavirtojen erotukseen. Kassavirtojen laskennassa otetaan huomioon myös taseen ulkopuoliset erät. Tämä maturiteettiepätasapainosta syntyvä erotus osoittaa sen määrän, joka pankin on joko sijoitettava tai rahoitettava saamisten ja velkojen erääntyessä kussakin maturiteetti-tiluokassa.

Työeläkelaitosten vakavaraisuus palautunut hyvälle tasolle

Syksyn 2011 sijoitusmarkkinoiden ongelmat vaikuttivat merkittävästi työeläkevakuuttajien vuoden 2011 sijoitustuottoihin. Negatiiviset tuotot pienensivät sijoitusriskiä puskuroivia toimintapääomia ja siten heikensivät toimijoiden vakavaraisuutta merkittävästi. Vuoden lopulla sijoitusmarkkinat tasaantuivat ja toimintapääomien pientyminen pysähtyi.

Työeläkelaitosten sijoitukset tuottivat vuoden 2011 aikana -3,0 %. Toimintapääoma pieneni 4,7 mrd. euroa. Riskiperusteinen vakavaraisuusasema, joka kertoo toimintapääoman suhteen valvontarajana toimivaan, sijoitusten riskillisyyden perusteella määrättyyn vakavaraisuusrajaan oli kuitenkin sama kuin vuoden alussa eli keskimäärin 2,6. Työeläkevakuutusyhtiöillä riskiperusteinen vakavaraisuusasema oli 2,6, eläkesäätiöillä ja -kassoilla molemmilla 3,2. Vaikka toimintapääoma pieneni, vakavaraisuusasema pysyi samana vakavaraisuusrajan alentuessa. Vakavaraisuusrajaa laski sekä sijoitusriskin pienentäminen että rajaan vaikuttavan, vakavaraisuusasteen perusteella määräytyvän täydennyskertoimen pientyminen. Vakavaraisuusaste eli toimintapääoman suhde vastuuelkaan heikentyi vuoden aikana

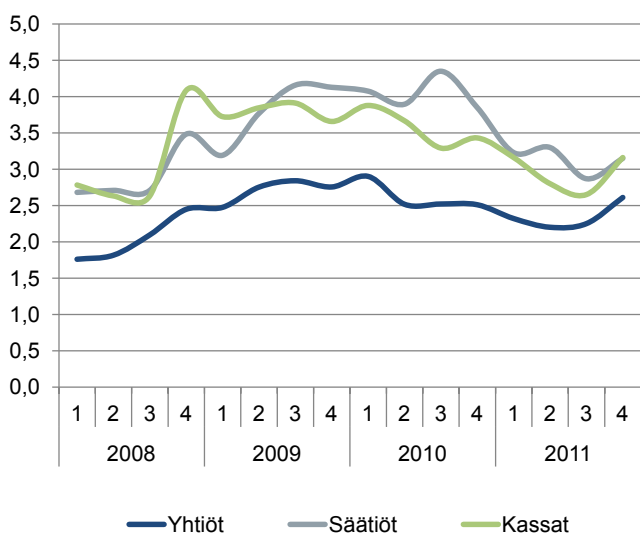
7,7 prosenttiyksikköä ollen vuoden lopussa keskimäärin 22, %. Työeläkevakuutusyhtiöiden vakavaraisuusaste oli 21,8 %, eläkesäätiöiden 30,9 % ja eläkekassojen 31,0 %.

Alkuvuoden 2012 aikana toimintapääoma on kasvanut hyvien sijoitustuottojen myötä ja riskinkantokyky on palautunut hyvälle tasolle. Työeläkevakuutusyhtiöiden keskimääräinen vakavaraisuusaste oli helmikuun lopussa 24,8 %. Riskiperusteinen vakavaraisuusasema on kuitenkin pysynyt vuoden lopun tasolla sijoitusten riskitason nousun johdosta.

Neljäs kvartaali paransi vuoden 2011 heikkoja sijoitustuottoja, vuosi 2012 alkanut positiivisesti

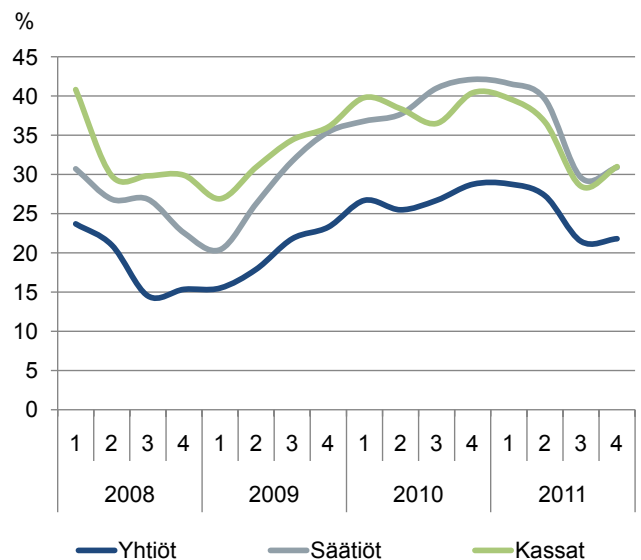
Vuoden viimeisellä neljänneksellä alkanut osakemarkkinoiden positiivinen vire näkyi heikkojen sijoitustuottojen hienoisena paranemisena. Työeläkevakuuttajien koko vuoden sijoitustuotto päättyi -3,0 prosenttiin, kun se kolmannen kvartaalin lopussa oli vielä -4,8 %. Työeläkevakuutusyhtiöiden tuotot olivat keskimäärin -2,9 %. Eläkesäätiöiden ja -kassojen sijoitukset tuottivat vielä huonommin, säätiöillä tuotto oli keskimäärin -5,0 % ja kassoilla -3,4 %. Kaikkien

Työeläkevakuutusyhtiöiden, eläkesäätiöiden ja eläkekassojen riskiperusteiset vakavaraisuusasemat

Lähde: Finanssivalvonta.

Työeläkevakuutusyhtiöiden, eläkesäätiöiden ja eläkekassojen riskiperusteiset vakavaraisuusasteet

Lähde: Finanssivalvonta.

toimijoiden tuotot olivat negatiivisia, alhaisin tuotto oli -13,1 % ja paras -0,9 %.

Negatiivisten sijoitustuottojen myötä työeläkevakuuttajien sijoitusomaisuus ja siten myös toimintapääoma väheni vuoden 2011 aikana yhteensä 3,0 mrd. euroa. Sijoitustoiminnan ollessa tappiollista eläkerahastoille hyvitetävä määrä (1,7 mrd. euroa eli 2,4 % vastuuvellasta vuonna 2011) kustannetaan toimintapääomasta, mikä verotti toimintapääomia edelleen. Yhteensä toimintapääomat pienenevät siis 4,7 mrd. eurolla. Eläkesäätiöt ja -kassat voivat periä lisää kannatus- ja vakuutusmaksuja vakavaraisuutensa vahvistamiseksi ja näin osa on toiminutkin.

Kuluva vuosi on sijoitustuottojen osalta lähtenyt hyvin käyntiin, helmikuun loppuun mennessä työeläkevakuutusyhtiöiden sijoitukset ovat tuottaneet keskimäärin 4,2 %.

Työeläkevarojen sijoitusriskin hajautus lisääntynyt

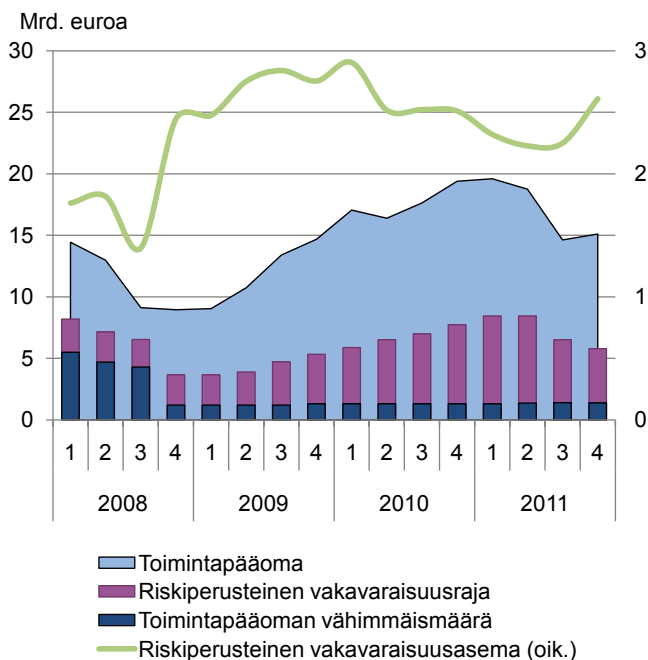
Negatiiviset sijoitustuotot johtuivat pääosin osakkeiden yleisestä kurssilaskusta. Erityisesti kotimaiset osakkeet laskivat globaalistikin tarkasteltuna poikkeuksellisen paljon.

Osakesijoitukset tuottivat työeläkevakuutusyhtiöillä -13,5 %, eläkesäätiöillä -15,5 % ja eläkekassoilla -16,4 %. Korkosijoituksille työeläkevakuutusyhtiöt saivat 2,0 %, eläkesäätiöt 0,9 % ja eläkekassat 0,2 % tuoton. Työeläkevakuutusyhtiöillä muut sijoitukset tuottivat hyvin 8,6 %.

Vuoden 2011 loppupuoliskolla vallinnut sijoitusmarkkinoiden ja Euroopan talousnäkömyien epävakaus vaikutti työeläkevakuutusyhtiöiden sijoituksiin. Osakkeiden negatiiviset arvonmuutokset vaikuttivat automaattisesti osakepositiota pienentävästi. Riskillisempiä sijoituksia myös myytiin tai niitä suojattiin johdannaisilla. Osakkeiden osuus laski vuoden alusta johdannaiset huomioiden 41 prosentista 29 prosenttiin. Valtionlainojen osuus nousi selvästi, mutta sijoitukset painottuivat selvästi vähäriskisiin maihin. Korkosijoitusten duraatio oli vuoden lopussa suhteellisen matala, keskimäärin noin 2,3 vuotta. Yrityslainojen osuus pysyi liki ennallaan.

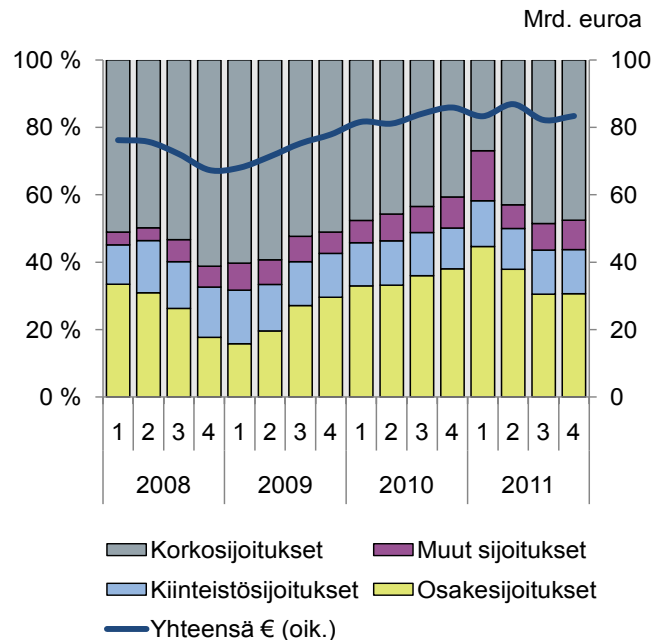
Vaikka alkuvuosi onkin ollut sijoitusmarkkinoilla positiivinen ja talouden kehitys näyttää syksyä valoisammalta, samat uhkakuvat ovat edelleen olemassa. Siten osakemarkkinoiden positiivinen kehitys voi kääntyä nopeasti jälleen negatiiviseksi.

Työeläkevakuutusyhtiöiden vakavaraisuus

Lähde: Finanssivalvonta.

Työeläkevakuutusyhtiöiden sijoitusjakauma

Lähde: Finanssivalvonta.

tiiviseksi. Toisaalta valtionlainojen tarjoama tuotto parhaiten luokiteltujen maiden osalta on alle inflaatiotason. Toimijoiden erilaiset näkemykset epävakaiden markkinoiden kehityksestä onkin osaltaan lisännyt työeläkelaitosten sijoitusstrategioiden eriytymistä toisistaan. Markkinoiden epävakaus ja haasteet hyvien reaaliottojen saamiseksi ovat lisänneet työeläkevakuuttajien kiinnostusta uusista sijoitusinstrumenteista. Molemmat kehitysuunnat ovat lisänneet toimijoiden sijoitussalkkujen riskikohteiden ja -tasojen eriytymistä toisistaan.

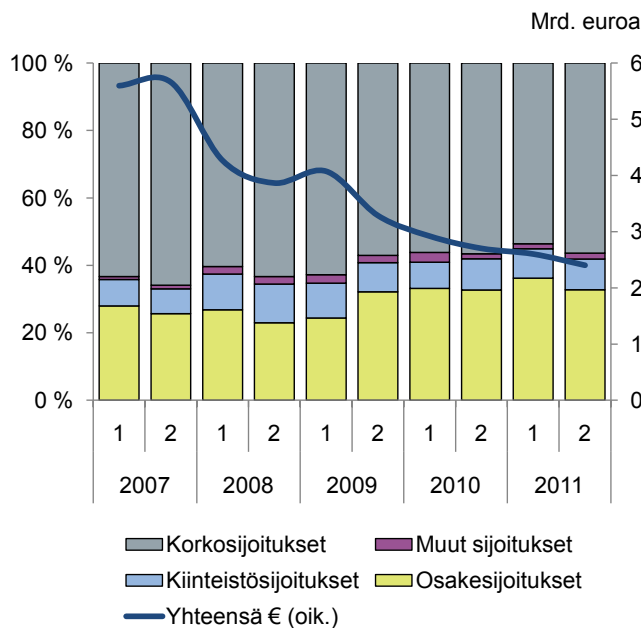
Eläkesäätiöiden vakavaraisuus säilyi vahvana heikoista sijoitustuotoista huolimatta

Eläkesäätiöiden toimintapääomasta hävisi sijoitustappioiden myötä neljännes (250 milj. euroa) vuoden 2011 aikana. Siitä huolimatta vakavaraisuus on edelleen vahva, koska

vuoden alun lähtötaso oli korkea. Vakavaraisuusaste oli vuoden 2011 lopussa 30,9 % ja riskiperusteinen vakavaraisuusaste 3,2. Eläkesäätiöt eivät pienentäneet aktiivisesti sijoitustensa riskillisyyttä siinä määrin kuin työeläkevakuutusyhtiöt. Siispä sijoitustappiotkin olivat suuremmat (-5,0 %). Sijoitustuotoissa oli suurta hajontaa toimijoiden kesken. Osa eläkesäätiöistä kartutti vakavaraisuuttaan perimällä säätiötyönantajilta lisää kannatusmaksua.

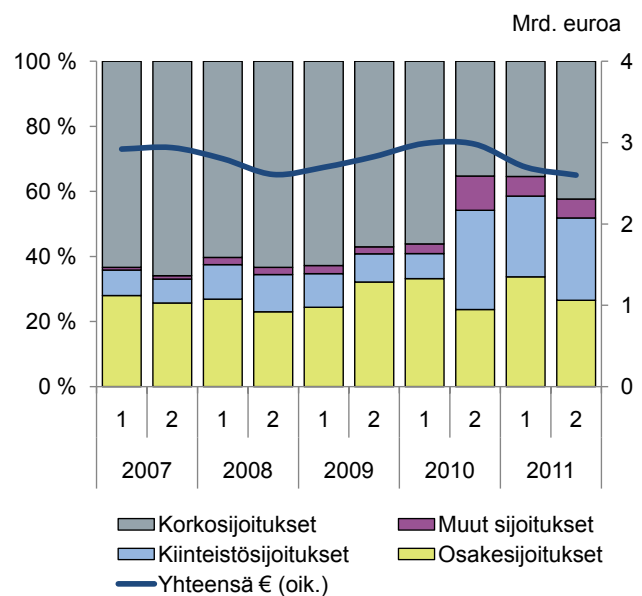
Korkosijoitusten suhteellinen määrä kasvoi eläkesäätiöiden sijoitusjakaumissa 56 prosenttiin. Kaikista työeläkevakuuttajista säätiöillä on suurin paino korkoriskissä. Korkosijoitukset painottuivat yrityslainoihin ja rahamarkkinasijoituksiin. Osakesijoitusten paino oli 33 % kaikista sijoituksista ja kiinteistösijoitusten 9 %. Muiden sijoitusten (mm. hedge-rahastojen) paino oli vain 2 %.

Eläkesäätiöiden sijoitusjakauma *

Lähde: Finanssivalvonta.

Eläkekassojen sijoitusjakauma

Lähde: Finanssivalvonta.

* Eläkesäätiöiden huomattava sijoitusomaisuuden vähentyminen viime vuosina on seurausta useiden isojen säätiöiden purkamisesta. Tällöin eläkevarat on siirretty työeläkevakuutusyhtiöiden hoidettavaksi, mikä näkyy vastaavasti yhtiöiden sijoitusomaisuuden selvänä kasvuna.

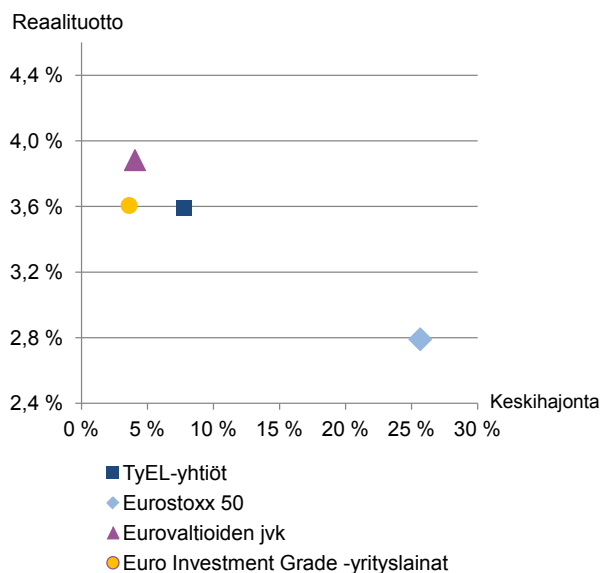
Eläkekassoja toiminnassa yhä vähemmän

Eläkekassojen vuosi oli keskimääräisen vakavaraisuuden osalta samanlainen kuin eläkesäätiöiden. Lähes kolmen ja puolen prosentin negatiivisten sijoitustuottojen myötä vakavaraisuus pieneni neljänneksen (130 milj. euroa) ollen kuitenkin edelleen vahva. Vakavaraisuusaste oli 31,0 % ja riskiperusteinen vakavaraisuusaste 3,2.

Eläkekassojen korkosijoitusten suhteellinen määrä kasvoi 45 prosenttiin. Korkosijoitukset painoutuivat yrityslainoihin ja rahamarkkinasijoituksiin. Osakesijoitusten paino oli 25 % kaikista sijoituksista, kiinteistösijoituksia eläkekassoilla on selvästi eniten, 24 % sijoitusomaisuudesta. Muiden sijoitusten (mm. hedge-rahastojen) paino oli vain 6 %.

Lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavien eläkekassojen määrä väheni, kun Keskon eläkekassan loppuosa purettiin 1.1.2012 ja eläketurvan hoito siirrettiin työeläkevakuutusyhtiöön. Lisäksi Eläkekassa Viabek asetettiin selvitystilaan 15.12.2011.

Työeläkevakuutusyhtiöiden ja indeksien keskituotto 1997–2011

Lähteet: Finanssivalvonta ja TELA.

Vuosien 1997–2011 keskimääräinen reaaliuotto yli pitkän aikavälin tuotto-oletuksen

Nykyinen työeläkelaitosten riskiperusteinen vakavaraisuuskehikko tuli voimaan vuoden 1997 alussa. Samaan aikaan työeläkevakuuttajat alkoivat kasvattaa sijoitustensa osakepainoja huomattavasti aiemmasta. Riskitason nostolla oli tavoitteena pitkän aikavälin tuottojen kasvattaminen riskiä lisäämällä ja siten eläkemaksujen korotuspaineen hillitsemisen.

Työeläkevakuutusyhtiöiden sijoitukset ovat tuottaneet nykyisen vakavaraisuuskehikon voimassaoloajalla keskimäärin¹ nimellisesti 5,5 % ja reaalisesti 3,6 %. Vastaavalla ajalla eurooppalaiset osakkeet ovat tuottaneet reaalisesti (osingot huomioiden) keskimäärin 2,8 %, kotimaiset osakkeet 7,3 % ja eurooppalaiset valtionlainat 3,9 %. Tämän osakkeisiin painottuvan sijoitusperiodin aikana työeläkevakuutusyhtiöt ovat saaneet sijoituksilleen vuosittaisen reaaliuoton, joka on 0,3 prosenttiyksikköä valtionlainojen tuottoa heikompi. Vuoden 2008 finanssikriisi ja vuoden 2011 velkakriisi ovat aiheuttaneet suurta epävarmuutta markkinoille ja markkinariskit ovat kasvaneet. Näiden seurauksena yleisesti markkinoilta saatavat tuotot ovat laskeneet sekä vuosittain heilahdelleet voimakkaasti. Työeläkevakuutusyhtiöiden saama nimellistuotto on parhaana vuotena (2009) ollut 13,9 % ja huonoimpana (2008) -15,2 %.

Oheisessa kuvassa on kuvattu, miten työeläkevakuutusyhtiöiden saama tuotto sekä eurooppalaisten osakkeiden, valtion joukkovelkakirjalainojen ja yritysainojen tuotot suhtautuvat niiden keskihajontaan. Eläkevastuiden pituutta ja luotettavan hajonnan laskentaa ajatellen tuottojen tarkastelujakso on toki lyhyt, mutta ajanjakso kattaa nykyisen vakavaraisuuskehikon voimassaoloajan. Eläketurvakeskus on eläkejärjestelmän pitkän aikavälin laskelmissaan olettanut, että nykyisen vakavaraisuuskehikon puitteissa sijoituksille saataisiin 3,5 prosentin tuotto. Työeläkevakuutusyhtiöt ovat siis hieman ylittäneet tämän tuotto-oletuksen tarkasteluajanjaksolla.

Sijoitusmarkkinoilla jokainen aikaperiodi on erilainen ja markkinoiden kehitystä on mahdotonta ennustaa. Siten tulisi jo toteutuneiden tuottojen tarkastelun ohella panostaa sääntelyn ja toimijoiden sijoitustoiminnan osalta siihen, että

¹ Laskettu vuotuisten (1997–2011) tuottojen geometrisena keskiarvona.

työeläkevakuuttajien arvopaperisijoitukset ovat likviditeettinä puolesta sellaisia, että niiden painoja voidaan tarvittaessa nopeastikin muuttaa. Olennaisessa roolissa on myös toimiva riskienhallinta.

Riskienhallinnan pysyttävä sijoitusmarkkinoiden kehityksessä mukana

Viime vuosina sijoitusmarkkinat ovat heilahdelleet suuresti, minkä vuoksi sijoituspäätösten ajoitus ja allakointi on vaikeaa. Markkinoille on myös tullut viime vuosina paljon uusia ja erilaisia sijoitusinstrumentteja. Nykyään monien instrumenttien riski- ja tuottorakenteet ovatkin erittäin monimutkaisia, jolloin niiden ominaisuuksien ja riskien ymmärtäminen vaatii sijoittajalta yhä enemmän tietämystä ja tuotteisiin perehtymistä. Siten myös työeläkelaitoksissa vaaditaan sijoituspäätösten ja -linjausten tekijöiltä ja riskienhallinnalta monipuolisempaa ja syvällisempää osaamista.

Finanssivalvonta pitää tärkeänä, että työeläkevakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnan valtuudet asetetaan siten, että yhtiön hallitus tosiasiallisesti pystyy ohjaamaan ja valvomaan sijoitustoimintaa asettamiensa pitkän aikavälin sijoitustavoitteiden saavuttamiseksi. Tämän seurauksena myös hallituksen sijoitusosaaminen tulee olla suhteessa harjoitettavan sijoitustoiminnan laatuun ja laajuuteen sekä käytettävien sijoitusinstrumenttien monimutkaisuuteen. Hallituksen tulee myös huolehtia erityisesti siitä, että riskienhallinta on järjestetty asianmukaisesti.

Valvonnan perusteella on havaittu, että yksittäisille pienille toimijoille on aiheutunut ongelmia strukturoiduista sijoitus tuotteista. Useat tehdyistä strukturoiduista sijoituksista ovat olleet tuotto- ja riskirakenteeltaan erittäin monimutkaisia ja vaikeasti ymmärrettäviä. Finanssivalvonta pitää tärkeänä, että työeläkelaitokset varmistuvat sijoituspäätöksiä tehdessään siitä, että ne tekevät sijoituksia ainoastaan sellaisiin instrumentteihin, joiden tuotto- ja riskirakenteet ne kykenevät ymmärtämään ja arvioimaan ja joiden hinnoittelu on läpinäkyvää. Tehtäessä sijoituksia uusiin instrumenttityyppeihin tulee tuotto- ja riskianalyyssissä noudattaa erityistä huolellisuutta.

Johtava matemaatikko Tarja Taipalus ja riskiasiantuntija Mikko Sinersalo

TYÖELÄKEVAKUUTUKSEN VAKAVARAISUUS

1. Vakavaraisuusasema = toimintapääoma / toimintapääoman vähimmäismäärä
2. Riskiperusteinen vakavaraisuusasema = toimintapääoma / vakavaraisuusraja €
3. Vakavaraisuusaste, % = toimintapääoma / vakavaraisuuslaskennassa käytettävä vastuuvélka

Henkivakuutussektorin vakavaraisuus kohtuullisella tasolla vaikeasta sijoitusvuodesta huolimatta

Vuosi 2011 oli erittäin haastava henkivakuutussektorin toimijoille. Markkinoiden epävarmuuden kasvaessa sijoitustoiminnan tuotot painuivat, jonka seurauksena sekä kannattavuus että vakavaraisuus heikkenivät. Toisaalta sijoitustoiminnan tulokset vaihtelivat suuresti yhtiöiden välillä riippuen allokointovalinnoista.

Henkivakuutusyhtiöiden haasteita lisäsi erittäin matalana pysynyt korkotasoa. Yhtiöillä on vaihteleva määrä kiinteisiin korkolupauksiin perustuvia vastuita, joiden hoitamiseen sijoitustoiminnalta edellytetään pitkällä aikavälillä riittävää tuottoa. Sektorin vastuuvälästä korkotuottoisten vastuiden osuus oli yli puolet. Pääsääntöisesti yhtiöiden keskimääräinen rahastokorko ylitti yleisen markkinakorkotason. Keskimääräisellä rahastokorolla tarkoitetaan tuoteryhmän muodostamaa sijoitustoiminnan tuottovaatimusta vastuuvälän laskennassa. Matalat markkinakorot heikentävät myös yhtiöiden riskiperusteista vakavaraisuusasemaa, koska markkinaehtoisesti arvostettu vastuuvälä kasvaa.

Vuoden kolmannella neljänneksellä sijoitustuotot painuivat negatiivisiksi, jonka seurauksena kannattavuus ja vakavarai-

suus heikkenivät merkittävästi. Vuoden kolmas kvartaali oli sektorilla heikoin myös maksutulolla mitattuna kun säästämistuotteiden kysyntä hiipui.

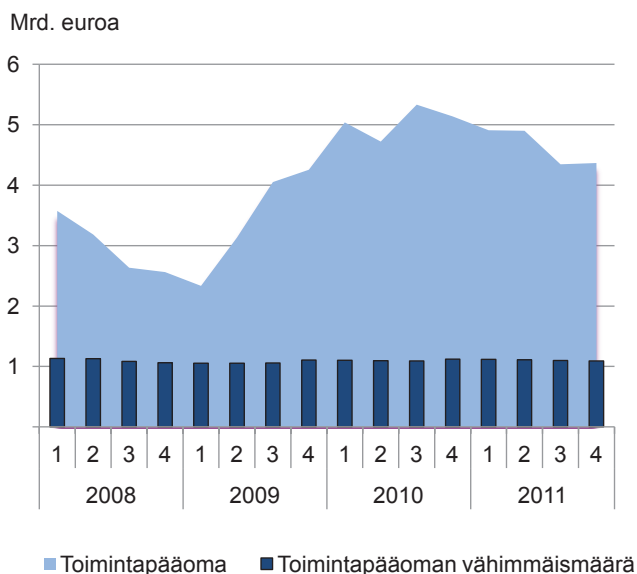
Vakavaraisuuden heikkeneminen pysähtyi viimeisellä neljänneksellä 2011

Toimintapääoma pysyi 4,3 mrd. eurossa ja ylitti toimintapääoman vähimmäismäärän noin 3,3 mrd. eurolla. Toimintapääoma ei kasvanut vuoden viimeisellä neljänneksellä sijoitusten positiivisesta arvonekheyksestä huolimatta kun samaan aikaan sektorin liike-tulos heikkeni. Voitonjakoesitykset olivat maltillisia ja heikensivät toimintapääomaa vain noin 22 milj. eurolla.

Vuoden 2012 helmikuussa tehdyn kyselyn perusteella sektorin vakavaraisuusasema on kohentunut vuoden lopun tilanteesta samalla kun sijoitustoiminnan tuotot ovat kehittyneet myönteisesti.

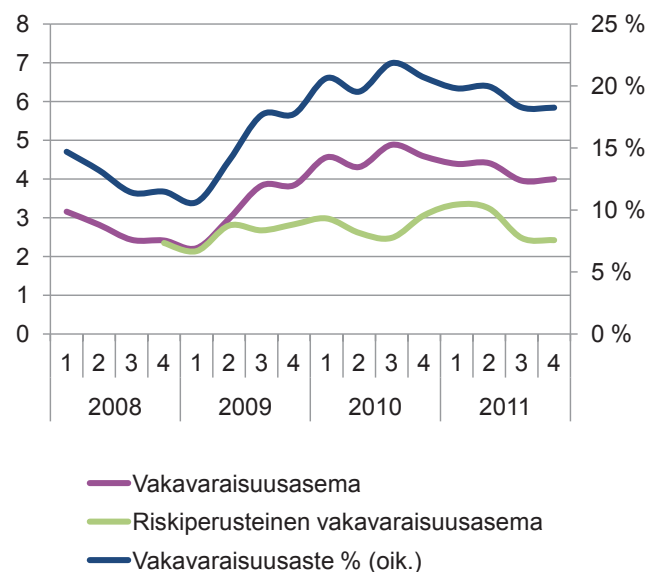
Vakavaraisuusasteen kehitys kulki linjassa vakavaraisuusaseman kanssa. Sektorin vakavaraisuuspääoma suhteessa omalla vastuulla olevaan vastuuvälään pysyi edellisen

Henkivakuutussektorin toimintapääoma

Lähde: Finanssivalvonta.

Henkivakuutussektorin vakavaraisuus

Lähde: Finanssivalvonta.

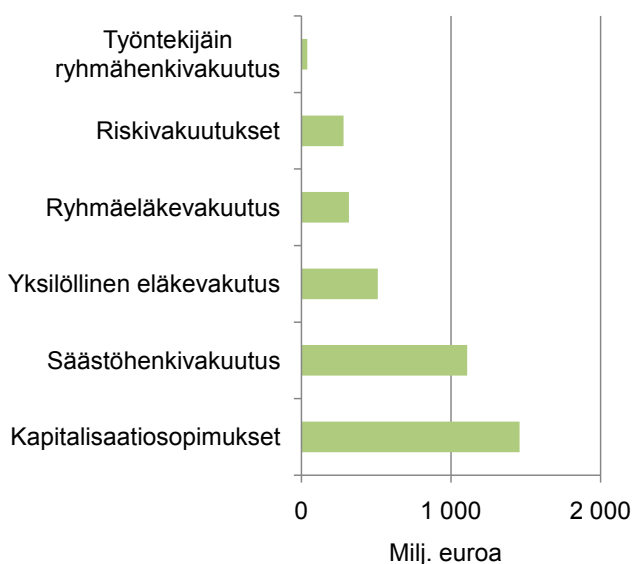

kvartaalin tasolla ja oli 18,3 %. Sektorin yhteenlaskettua tunnuslukua pienentävät yhtiöt, joiden vakavaraisuutta hallitaan ryhmätasolla ja jotka siitä syystä toimivat melko alhaisilla pääomapuskureilla.

Myös riskiperusteinen vakavaraisuusasema säilyi lähes ennallaan neljännellä kvartaalilla ollen joulukuun lopussa noin 2,4 (syyskuun lopussa 2,5). Edellisen vuoden lopusta riskiperusteinen vakavaraisuusasema on kuitenkin heikentynyt merkittävästi. Riskiasemaa arvioidaan testaamalla laajennetun toimintapääoman riittävyttä. Laajennetussa toimintapääomassa otetaan huomioon toimintapääoman lisäksi mm. taseen vastuuelan ja markkinaehtoisesti arvostetun vastuuelan erotus.

Laajennettua toimintapääomaa verrataan jatkuvuustestin mukaiseen pääomavaatimukseen, jossa otetaan huomioon vakuutustekniset riskit, sijoituksiin ja vastuuelkaan liittyvät markkinariskit, vastapuoliriskit sekä operatiiviset riskit. Näille kullekin riskialueelle määrätään pääomavaatimus. Laajennettu toimintapääoma on pienentynyt edellisen vuoden lopun 6,2 mrd. eurosta 4,7 mrd. euroon kun taas pääomavaatimus on pysynyt lähes ennallaan noin 2,0 mrd. eurossa.

Henkivakuutussektorin maksutulo tuotteittain

Lähde: Finanssivalvonta.

Laajennettu toimintapääoma on pienentynyt alentuneen toimintapääoman sekä pienentyneen vastuuelkojen erotuksen (taseen vastuuelka – markkinaehtoinen vastuuelka) myötä. Markkinakorkojen lasku kasvatti käyvin arvoain laskettua vastuuelkaa.

Talouden epävarmuus heijastui maksutuloon

Sektorin maksutulo jäi selvästi edellisvuotta alhaisemmaksi ollen noin 3,7 mrd. euroa vuoden 2011 lopussa. Osan maksutulon pienentymisestä selittävät kuitenkin vertailuvuotena toteutuneet eläkesäätiöiden purkamiset. Nämä kertaluonteiset vastuunsiirrot kasvattivat vertailuvuoden maksutuloa.

Säästötuotteet muodostivat vuoden 2011 maksutulosta noin 70 %, eläkevakuutukset noin 22 % ja riskivakuutukset vastaavasti noin 8 %. Sektorin maksutulosta noin 74 % tuli sijoitussidonnaisista tuotteista. Maksutulon jakautuminen tuotteisiin vaihtelee suuresti yhtiöiden välillä.

Vuoden jälkimmäisellä puoliskolla yleisten talousnäkymien heikkeneminen pienensi erityisesti säästämis tuotteiden eli kapitalisaatiosopimusten ja säästöhenkivakuutusten kysyntää. Kapitalisaatiosopimukseen sijoitettu raha on yleensä melko lyhytaikaista, joten sijoittajat voivat nopeasti reagoida markkinatilanteeseen ja jättää eräänntyneen sopimuksen uudistamatta. Samoin säästövakuutusten ottajat voivat taloudellisen tilanteen muuttuessa maksaa pienempiä kuukausieriä tai toisaalta jättää kuukausieriä kokonaan maksamatta.

Säästöhenkivakuutusten maksutulosta toisella vuosipuoliskolla kertyi noin 42 %. Samaan aikaan kapitalisaatiosopimusten myynti pysähtyi vielä jyrkemmin, sillä vuoden maksutulosta (1,4 mrd. euroa) kertyi toisella vuosipuoliskolla vain 0,46 mrd. euroa eli noin 30 %.

Heikot sijoitustuotot söivät kannattavuutta

Sektorin liike-tulos heikkeni edelleen, mutta pysyi positiivisena (67 milj. euroa). Sen sijaan kokonaistulos jäi tappiolliseksi (- 467 milj. euroa) kun sijoitusten heikko arvonkehitys pienensi liikevoittoa noin 500 milj. eurolla.

Koventunut kilpailu luo paineita toiminnan tehostamiseen. Sektorin liikekustannussuhde oli vuoden 2011 lopussa hieman yli 100 % eli vakuutusmaksuihin sisältyvä kuormitus ei aivan riittänyt kattamaan tilikauden aikana syntyneitä liikekuluja. Toisaalta tunnusluvun laskennassa ei huomioida

kaikkia liikekulujen kattamiseen tarkoitettuja eriä eli todellisuudessa tehokkuus on hieman parempi.

Mikäli markkinakorot pysyvät matalina, kasvaa yhtiöiden tarve täydentää vastuovelkaa ja näin alentaa sijoitustoiminnalle asetettua vähimmäistuotovaatimusta. Vastuuelan kasvattaminen heikentää tilikauden tulosta ja vakavaraisuutta.

Sektorin sijoitusallokaatioissa ei tapahtunut olennaista muutosta

Sektorin sijoitusallokaatio on edelleen painottunut korkoinstrumentteihin. Vuoden 2011 lopussa henkivakuutussektorin 23 mrd. euron riskikorjatusta sijoitusomaisuudesta 61 % oli sijoitettu korkoinstrumentteihin ja vastaavasti osakkeisiin noin 22 %.

Korkosalkkua on vuoden aikana hajautettu kun valtionlainojen painoja on hieman laskettu ja vastaavasti matalamman luottoluokituksen yrityslainojen sekä rahamarkkinasijoitusten painoja on kasvatettu. Näin ollen korkoriskin ohella luottoriskin merkitys korostuu.

Vuonna 2011 sijoitustoiminnan tuotto prosentti nousi positiiviseksi ollen noin 0,65 %. Yhtiöiden tuotot vaihtelivat

kuitenkin suuresti allokaation ja sijoitussalkun riskillisyyden mukaan. Vuoden 2011 tuotto prosentit vaihtelivat + 5,9 %:n ja -5,1 %:n välillä.

Vuosi 2012 on alkanut sijoitustuottojen osalta edellisvuotta valoisammilla merkeillä. Suurimpien yhtiöiden vuoden alusta laskettu kumulatiivinen tuotto prosentti nousi helmikuussa noin 3,5 prosenttiin. Tuotto prosentteissa oli yhtiöiden välillä edelleen melko suuria eroja. Alkuvuosi on suosinut erityisesti suuremman osakepainon yhtiöitä.

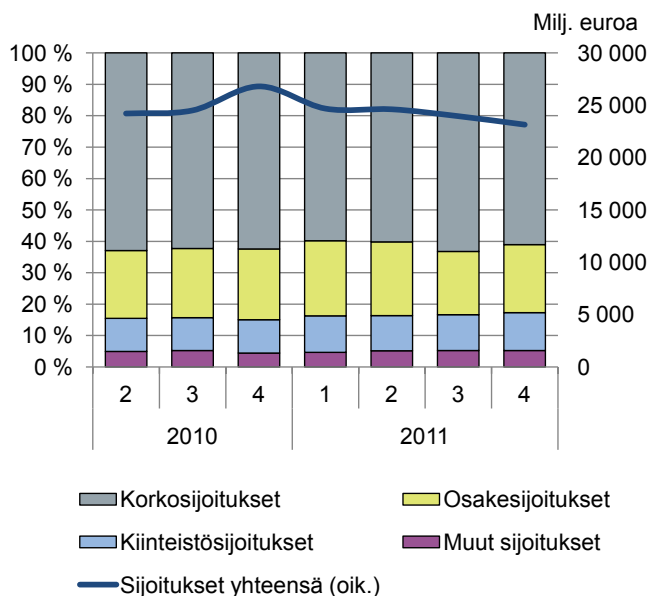
Painopiste sijoitussidonnaisissa vakuutuksissa

Tuleva vakavaraisuussäätely lisää paineita laskuperuste-korkoisen vakuutuskannan minimoimiseen. Liiketoiminnan painopiste tullee olemaan sijoitussidonnaisten ja riskivakuutus tuotteiden myynnissä ja näiden tuotteiden edelleen kehittämisessä.

Sijoitussidonnaisten vakuutusten tuotekehitykseen ja sen rajoihin vaikuttavat erityisesti sääntely-ympäristön muutokset. Nykyiset katesäännökset korvautuvat ns. varovaisuusperiaatteella, joka antaa väljemmät puitteet sijoituskohteiden valinnalle.

Analytiikko Sinikka Lopenen ja matemaatikko Heli Birling

Henkivakuutussektorin sijoitusjakauma

Lähde: Finanssivalvonta.

HENKIVAKUUTUKSEN VAKAVARAISSUUS

1. Vakavaraisuusasema = toimintapääoma / toimintapääoman vähimmäismäärä
2. Riskiperusteinen vakavaraisuusasema = jatkuvuustestin mukainen laajennettu toimintapääoma / jatkuvuustestin mukainen vakavaraisuuspääomavaatimus
3. Vakavaraisuusaste, % = vakavaraisuuspääoma / (omalla vastuulla oleva vastuuelka - tasoitusmäärä - 75 % sij.sid.vastuuelasta)

Vahinkovakuutusyhtiöiden kannattavuus oli heikkoa mutta vakavaraisuus säilyi silti turvaavana

Vuosi 2011 ja erityisesti sen jälkimmäinen puolivuotiskausi oli vahinkovakuutussektorille heikko. Alkuvuodesta vahinkovakuutustoiminnan kehitys oli vielä tyydyttävää, mutta loppuvuonna pääomamarkkinoiden kuohunta sekä muutokset vastuuvelan laskuperusteissa vaikuttivat negatiivisesti sekä sektorin kannattavuuteen että vakavaraisuuteen. Tästä huolimatta vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuus oli vuoden lopussa vähintäänkin tyydyttävällä tasolla. Finanssivalvonnan selvitysten perusteella yhtiöiden pääomat ovat merkittävästi vahvistuneet vuoden 2012 aikana riskisijoitusten arvon noustua.

Pääomamarkkinoiden ongelmista vahinkovakuutusyhtiöt selvisivät vakavaraisuuden näkökulmasta vähäisin vaurioin. Kolmannella vuosineljänneksellä tapahtunut riskisijoitusten arvon lasku vastasi sektorin toimintapääomassa suurin piirtein sektorin normaalia vuodenvaihteen voitonjakoa. Viimeisellä neljänneksellä sijoitusten arvo palautui lähelle kesäkuun lopun tasoa, mutta yhtiöiden sijoitustoiminnalle asettamista tuottotavoitteista jäätii vuositasolla edelleen selvästi. Tällä oli merkittävä negatiivinen vaikutus sektorin kannattavuuteen.

Sijoitustoiminnan lisäksi vahinkovakuutuksen kannattavuuteen vaikuttivat negatiivisesti vuoden lopussa kirjatut vastuuvelan laskuperustemuutokset, jotka kasvattivat olennaisesti eläkeuutoista vastuuvakaa ja sitä kautta korvauskuluja. Merkittävimmät muutokset olivat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen kuolevuusreferenssimallin päivitys sekä joidenkin yhtiöiden kohdalla eläkevastuun diskonttokoron lasku. Kuolevuusreferenssimallin päivityksen jälkeen eläkevastuun laskennassa otetaan entistä paremmin huomioon vakuutettujen odotetun eliniän piteneminen. Ilman näitä laskuperustemuutoksia yhtiöiden vakuutustekninen kannattavuus olisi säilynyt tyydyttävänä.

Riskiperusteinen vakavaraisuusasema heikkeni

Vuoden 2011 tapahtumat vaikuttivat vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuuteen negatiivisesti, mutta tästä huolimatta yhtiöiden riskejä kattavat puskurit säilyivät suhteellisen vahvoina. Vakavaraisuuden tunnusluvuista erityisen voimakkaasti heikentyi riskiperusteinen vakavaraisuusasema,

joka lasketaan oikaistun vakavaraisuuspääoman¹ ja sen ennakoivan valvonnan mukaisen tavoiterajan suhteena. Riskiperusteisen vakavaraisuusaseman heikentyminen johtui ensinnäkin siitä, että oikaistun vakavaraisuuspääoman tavoiterajan laskennassa vakuutusteknisten riskien pääomavaatimus (ml. yksittäisestä vahinkotapahtumasta johtuva) kasvoi osin laskuperustemuutosten johdosta 14 % noin 1,5 mrd. euroon. Muutokset rahoitettiin tasoitusmäärää purkamalla, jolloin oikaistu vakavaraisuuspääoma pieneni 6 % noin 4,1 mrd. euroon.

Sektorin riskiperusteinen vakavaraisuusasema oli vuoden lopussa 1,8 kun se vuotta aiemmin oli 2,1. Vakuutusteknisten riskien pääomavaatimus oli 69 % ja sijoitusriskien 31 % tavoiterajasta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sijoitusriskien kattamiseen tuli varata pääomaa alle puolet siitä mitä vakuutusteknisten riskien kattamiseen tarvittiin. Sijoitusriskeistä johtuva pääomavaatimus huomioiden tavoiteraja oli yhteensä 2,3 mrd. euroa, jolloin puskuriksi jäi 1,8 mrd. euroa.

Toimintapääoman määrä säilyi vuoden 2011 aikana ennallaan noin 2,4 mrd. eurossa. Viimeisellä neljänneksellä toimintapääoma kasvoi 2 % riskisijoitusten arvon palautuessa. Yhtiöiden voitonjako oli heikon kannattavuuden vuoksi erittäin maltillista ja yhteensä osinkoja esitettiin jaettavaksi noin 108 milj. euroa. Vahinkovakuutussektorin toimintapääomasta 65 % oli omaa pääomaa, 31 % sijoitusten arvostuseroja ja 4 % pääomalainoja.

Sektorin vakavaraisuusasema, eli toimintapääoman suhdetta sen lakisääteeseen vähimmäismäärään säilyi koko vuoden ajan vahvana ollen joulukuun lopussa 3,7. Toiminnan volyyymiin perustuva toimintapääoman lakisääteinvähimmäismäärä kasvoi maltillisesti noin 659 milj. euroon.

¹ Vahinkovakuutusyhtiön vakavaraisuuspääoman muodostaa tasoitusmäärän ja toimintapääoman yhteismäärä. Oikaistu vakavaraisuuspääoma saadaan vakavaraisuuspääomasta lisäämällä siihen sellaiset pääomalainat joita ei voida lukea toimintapääomaan, sekä vähentämällä mahdollisen lisämaksuvelvollisuuden sekä oman pääoman ehtoisten ja omistusyhteyden muodostavien finanssiomistusten määrä (Vakuutusyhtiölain 12 luvun 9 §).

Sektorin tasoitusmäärästä purkautui laskuperustemuutosten johdosta peräti 12 % ja vuoden lopussa tasoitusmäärää sisältyi vastuuvetäen yhteensä 1,9 mrd. euroa. Tasoitusmäärän osuus vakavaraisuuspääomasta oli vuoden lopussa 44 %. Vuotta aikaisemmin sen osuus oli 47 %. Tasoitusmäärään vaikuttava vahinkosuhteen kehitys ilman laskuperustemuutosten vaikutusta oli vertailuvuosiin nähden yleisesti ottaen positiivinen.

Vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuusaste oli vuoden lopussa 54 % ja vuotta aikaisemmin 61 %. Vakavaraisuusaste lasketaan vakavaraisuuspääoman ja omalla vastuulla olevan vastuuvetäen suhteena. Vakavaraisuusasteen heikkenemiseen vaikutti ennen kaikkea tasoitusmäärän purkautuminen. Lisäksi omalla vastuulla olevan vastuuvetäen määrä kasvoi vuoden takaisesta 6 % noin 8,2 mrd. euroon.

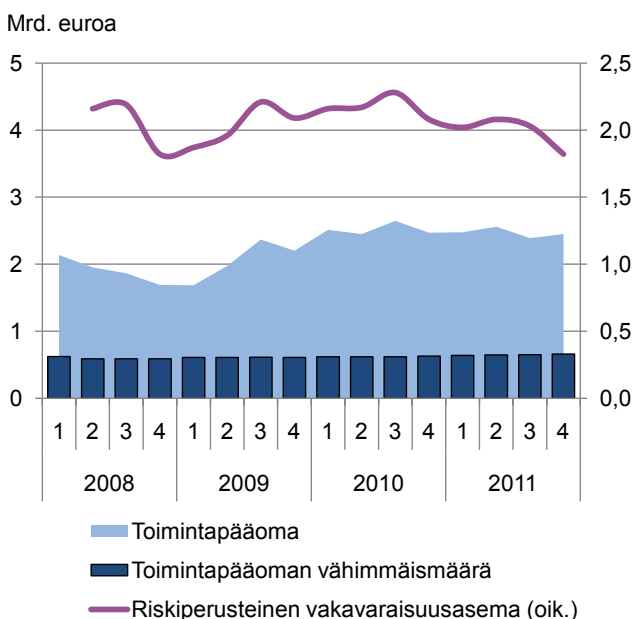
Sektorin yhteenlaskettu vastuunkantokyky eli vakavaraisuuspääoman suhde 12 kuukauden vakuutusmaksutuotoihin heikkeni myös tasoitusmäärän purkautumisen vuoksi ollen vuoden lopussa 134 %, kun se vuotta aikaisemmin oli 149 %. Vakuutusmaksutuotot kasvoivat 5 % noin 3,3 mrd. euroon.

Kannattavuus heikkeni sijoitustuottojen ja laskuperustemuutosten johdosta

Vahinkovakuutusyhtiöiden kannattavuus heikkeni jälkimmäisellä vuosipuoliskolla selvästi. Alkuvuonna vakuutustekninen kannattavuus oli vielä tyydyttävällä tasolla ja vahva sijoitustoiminnan tuotto johti 218 milj. euron liiketulokseen. Kolmannella neljänneksellä sijoitusarvojen aleneminen heikensi tulosta ja viimeisellä neljänneksellä vastuuvetäen laskuperustemuutokset vaikuttivat korvauskuluihin negatiivisesti. Näiden tekijöiden johdosta alkuvuoden positiivinen tulos suli loppuvuonna täysin ja koko vuoden liiketulokseksi muodostui -9 milj. euroa. Vakavaraisuuspääomaan suhteutettuna liiketuloksen mukainen tuotto oli heikko -0,2 %. Alkuvuodelta vastaava tuotto oli 4,6 % ja vuosilta 2007-2010 keskimäärin peräti 10 %.

Tuloslaskelman ulkopuoliset arvostuserot huomioiden yhtiöiden yhteenlaskettu tulos käyvin arvoon oli -72 milj. euroa. Tulos vaihteli yhtiöiden välillä poikkeuksellisen paljon johtuen sijoitustoiminnan tuloksesta sekä laskuperustemuutosten vaikutuksesta. Käyvin arvoon tarkasteltuna kokonaispääoman mediaanituotto oli 1 %.

Vahinkovakuutussektorin vakavaraisuus

Lähde: Finanssivalvonta.

Vahinkovakuutussektorin kannattavuus puolivuositain

Milj. euroa	2011	H2	H1
Vakuutusmaksutuotot	3 270	1 655	1 614
Korvauskulut	-2 818	-1 506	-1 312
Liikekulut	-688	-350	-338
Sijoitus- ja muut tuotot*	227	-26	254
Liiketulos	-9	-227	218
Arvostuserojen muutos**	-63	8	-71
Kokonaistulos	-72	-219	147
Vahinkosuhte	86 %	91 %	81 %
Yhdistetty kulusuhde	107 %	112 %	102 %

* Muut vakuutustekniset tuotot ja kulut, sijoitustoiminnan tuotot ja kulut, arvonkorotukset, niiden oikaisu ja arvon muutokset sekä muut tuotot ja kulut.

** Taseen ulkopuolisten arvostuserojen, käyvän arvon rahaston ja arvonkorotusrahaston muutos.

Lähde: Finanssivalvonta.

Sektorin omalla vastuulla olevat maksutuotot olivat noin 3,3 mrd. euroa eli 5 % enemmän kuin edellisvuonna. Korvauskulut puolestaan kasvoivat peräti 11 % noin 2,8 mrd. euroon. Korvauskulujen kasvuun vaikutti maksettujen korvausten määrän lisääntyminen sekä laskuperustemuutosten aiheuttama korvausvastuun kasvu. Yhtiöiden aiempaa vahvempi jälleenvakuutusuoja puolestaan pienensi omalle vastuulle jääneitä kuluja esimerkiksi tapanin- ja hannunpäivän myrkyissä.

Korvauskulujen voimakkaan kasvun johdosta sektorin yhteenlaskettu vahinkosuhte oli jälkimmäiseltä vuosipuoliskolta 10 prosenttiyksikköä heikompi kuin alkuvuodelta. Liikekulusuhde puolestaan säilyi ennallaan 21 prosentissa. Yhdistetty kulusuhde oli koko vuodelta 107 %, mitä voidaan pitää heikkona. Sijoitustuotoilla ei kyetty kattamaan yhdistetyn kulusuhteen aiheuttamaa tappiota, jolloin sektorin liikeulos ennen tasoitusmäärän muutosta muodostui negatiiviseksi.

Vahinkovakuutusyhtiöiden eläkemuoitoista vastuuvalkaa ja tätä kautta myös korvauskuluja kasvatti erityisesti lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen kuolevuusreferenssimallin päivitys, jonka vaikutus sektorin eläkevastuisiin oli yhteensä yli 100 milj. euroa. Kasvu johtui pääasiassa elinajan odotteen pitenemisestä. Vahinkovakuutuksen eläkemuoitoisesta vastuuvalkasta suurin osa liittyy lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta ja liikennevakuutuksesta maksettaviin korvauksiin. Yleisen kuolevuusmallin päivitys on vahinkovakuutuksessa suhteellisen harvinaista.

Vahinkovakuutusyhtiöt voivat diskontata eläkevastuisiin liittyvät vastuuvalkansa. Finanssivalvonta antoi marrakuussa 2011 kannanoton, jonka tavoitteena oli selkeyttää, mitä seikkoja vahinkovakuutusyhtiön tulee ottaa huomioon vastuuvalkan diskonttauksessa käytettävää korkoa valitessaan. Useat kotimaiset vahinkovakuutusyhtiöt sovelsivat tuolloin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella antamaa enimmäiskorkoa 3,5 %, mitä voidaan pitää korkeana suhteessa vallitsevaan korkotasoon. Muutamat yhtiöt päätyivät vuoden 2011 lopussa alentamaan diskonttokorkoaan, mikä kasvatti yhtenä vuotena näiden yhtiöiden korvauskuluja ja vaikutti näin liike tulokseen negatiivisesti.

Laskuperustemuutosten vaikutus tilikauden tuloksiin kalettiin tasoitusmäärästä. Tasoitusmäärän purkautuminen vuoden aikana noin 250 milj. eurolla paransi yhteenlaskettua

tilikauden tulosta merkittävästi, kuten sen tarkoituksena vakuutusteknisesti heikkoina vuosina onkin.

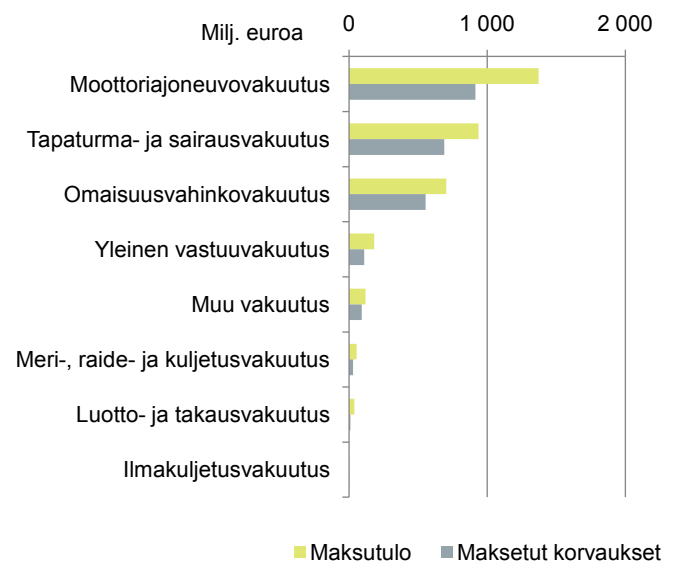
Vahinkovakuuttamisen volyymit kasvoivat

Vahinkovakuutustoiminnan volyyimia voidaan tarkastella maksutulon sekä maksettujen korvausten avulla. Maksutuloon vaikuttaa ennen kaikkea Suomen reaalitalouden kehitys ja talouden aktiviteetin määrä sekä vakuutusten hinnoittelu. Maksettujen korvausten määrään vaikuttavat puolestaan monet seikat, kuten vakuutuskannan koko, sääolosuhteet sekä korvausinflaatio, jolla tarkoitetaan vahinkotapahtumasta aiheutuvan keskimääräisen korvausmäärän kasvua.

Maksutulo kehittyi vuoden aikana positiivisesti ja sen määrä kasvoi edellisvuodesta 6 % noin 3,6 mrd. euroon. Euromääräisesti suurin kasvu tapahtui tapaturmavakuutusten maksutulossa, joka suurelta osin perustui talouden palkkasumman kasvuun. Vuonna 2010 maksutulo yhteensä kasvoi talouden taantumien vaikutuksesta ainoastaan 2 % ja tapaturmavakuutusten maksutulo jopa hieman laski.

Maksettujen korvausten määrä kasvoi selvästi maksutuloa nopeammin noin 2,4 mrd. euroon. Maksettujen korvausten määrä kasvoi pääosin korvausinflaation kasvun myötä.

Vahinkovakuutusyhtiöiden kotimaisen ensivakuutuksen maksutulo ja maksetut korvaukset vuonna 2011

Lähde: Finanssivalvonta.

Myös ilmoitettujen vahinkojen määrä kasvoi. Maksettujen korvausten kasvaessa paine vakuutusten korkeampaan hinnoitteluun lisääntyy, etenkin nyt kun vakuutusteknisen tuloksen kattaminen sijoitustoiminnan tuotoilla on haastavaa.

Vahinkovakuutussektorin maksutulosta 96 % liittyi kotimaiseen ensivakuuttamiseen. Näin ollen ulkomaille suuntautuvan toiminnan sekä jälleenvakuutuksen merkitys oli sektoritasolla vähäinen. Kotimaisen ensivakuutuksen maksutulosta 40 % tuli moottoriajoneuvovakuutuksista, 28 % tapaturma- ja sairausvakuutuksista sekä 21 % omaisuusvahinkovakuutuksista. Muiden vakuutuslajien osuus on sektoritasolla suhteellisen pieni.

Sijoitustoiminta onnistui haastavassa markkinatilanteessa suhteellisen hyvin

Sijoitustoiminnan tulos oli markkinatilanne huomioiden positiivinen, kun sektorin sijoitukset tuottivat vuoden aikana yhteensä 1,4 %. Henki- ja työeläkevakuutussektoreita korkeampi keskimääräinen tuotto johtui korkosijoitusten suuremmasta asemasta sijoitusjakaumissa, kun pidemmän duraation matalariskiset korkosijoitukset tuottivat korkotason laskiessa käyvin arvoin varsin hyvin. Allokaatioeroista johtuen myös sijoitustuotoissa oli kuitenkin suuria yhtiökohtaisia eroja. Finanssivalvonnan kyselyiden perusteella sijoitusten tuotot ovat vuoden 2012 aikana olleet selvästi positiivisia.

Sektorin sijoitusjakauma säilyi suurin piirtein ennallaan eikä sijoitusten riskiasemassa tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vahinkovakuutusyhtiöiden sijoitusomaisuuden arvo oli vuoden lopussa noin 12 mrd. euroa. Paino oli voimakkaasti korkosijoituksissa, joiden osuus oli keskimäärin 69 %. Korkosijoitusten keskiduraatio laski vuoden aikana maltillisesti ja oli vuoden lopussa 3,1 vuotta.

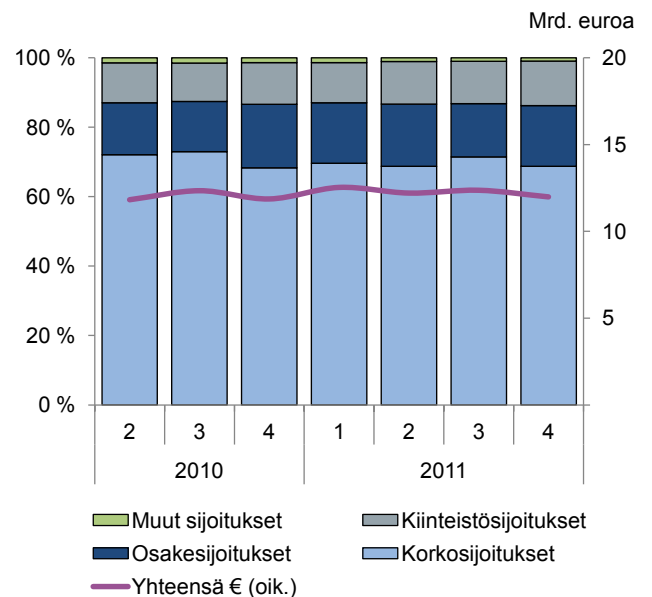
Osakesijoitusten painon vaihtelu johtuu pääasiassa niiden markkina-arvon muutoksista, ja vuoden lopussa osakkeita oli 17 % sektorin kaikista sijoituksista. Johdannaisten käyttö oli vahinkovakuutusyhtiöissä varsin vähäistä ja niiden tarkoituksena oli pääosin markkinariskeiltä suojautuminen.

Analyytikko Sami Tiainen

VAHINKOVAKUUTUKSEN VAKAVARAISUUS

1. Vakavaraisuusasema = toimintapääoma / toimintapääoman vähimmäismäärä
2. Riskiperusteinen vakavaraisuusasema = oikaistu vakavaraisuuspääoma / oikaistun vakavaraisuuspääoman tavoiteraja
3. Vakavaraisuusaste, % = vakavaraisuuspääoma / (omalla vastuulla oleva vastuovelka - tasoitusmäärä)
4. Vastuunkantokyky, % = vakavaraisuuspääoma / 12 kuukauden vakuutusmaksutuotot pl. jälleenvakuutuksen osuus

Vahinkovakuutussektorin sijoitusjakauma

Lähde: Finanssivalvonta.

Sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden kannattavuus heikkeni

Vaihtelevan ja vaikean markkinatilanteen johdosta rahastoyhtiöiden rahastopääomat ja sijoituspalveluyritysten omaisuudenhoidossa olevat varat pienenevät vuoden 2011 aikana. Seurauksena tästä oli eri palkkiokertymien supistuminen ja kannattavuuden heikentyminen varsinkin vuoden toisella puoliskolla.

Sijoitusrahastoista lunastettiin pääomia

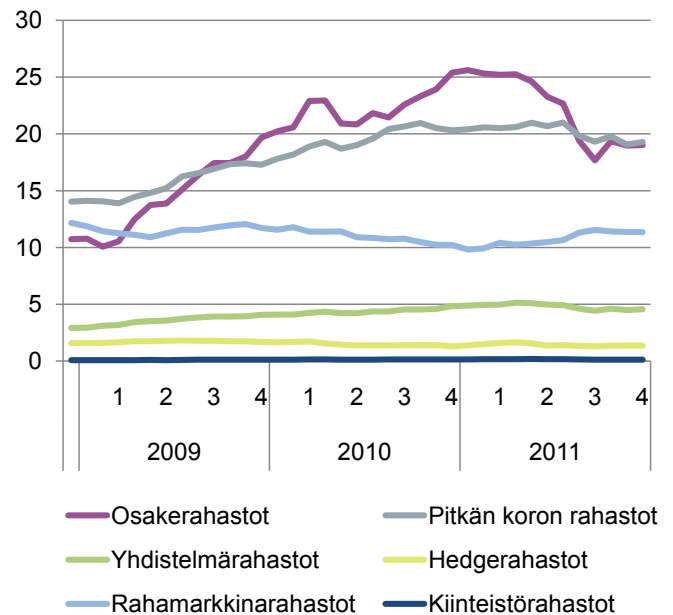
Suomalaisten sijoitusrahastojen nettomerkinnot olivat vuoden 2011 aikana 1,2 mrd. euroa negatiiviset. Vuoden aikana rahastojen arvot laskivat yhteensä noin 6,5 mrd. euroa.

Yleisön euromääräiset talletukset jatkoivat nousuaan vuoden 2011 aikana, kasvun ollessa 7,9 %. Rahastopääomat supistuivat samaan aikaan 10,5 %. Talletuksista haetaan yleensä turvaa epävarmassa markkinatilanteessa. Vuoden viimeisellä neljänneksellä nettomerkinnot olivat 574 miljoonaa euroa negatiiviset eli rahastoista lunastettiin sen verran enemmän pääomia kuin rahastoihin tuli uutta pääomaa. Lunastuksia tehtiin erityisesti korkorahastoista, mutta myös yhdistelmärahastoista virtasi jonkin verran pääomaa ulos. Osakerahastojen osalta merkinnot olivat sen sijaan lunastuksia suuremmat.

Negatiivisista nettomerkinnoista huolimatta rahastojen pääomat kuitenkin kasvoivat 2,4 prosenttia vuoden kolmannelta neljänneksestä, mikä johtui rahastojen sijoitusten arvonnoususta. Eniten sijoitusten arvonnousu vaikutti osakerahastojen pääomien kasvuun. Myös muissa rahastoluokissa sijoitusten arvonnousu oli kokonaisuudessaan positiivista, ja esimerkiksi rahamarkkinarahastojen pääomien lievä lasku selittyi rahastoihin kohdistuneilla lunastuksilla.

Rahastotyyppien arvot

Mrd. euroa

Lähteet: Suomen Pankki ja Finanssivalvonta.

2011	Pääomat 31.12. mrd. euroa	Pääoman muutos- prosentti	Nettomerkinnot neljännesvuosittain, milj. euroa
Osakerahastot	19,0	7,4 %	230,9
Yhdistelmärahastot	4,6	1,6 %	-94,6
Pitkän koron rahastot	19,3	0,0 %	-406,1
Rahamarkkinarahastot	11,3	-2,2 %	-338,6
Muut rahastot	1,5	3,3 %	34,1
Kaikki rahastot	55,7	2,4 %	-574,3

Lähde: Finanssivalvonta.

Sijoituspalveluyritysten tulokset heikkenivät

Sijoituspalveluyritysten liiketoiminnan volyyymi pieneni selvästi ja kannattavuus laski vuoden 2011 aikana. Pääsyyinä heikompaan tulokseen ja pienempään volyymiin on vertailuvuoteen 2010 sisältyvä kertaluonteinen erä ja kannattavuuden selvä heikkeneminen vuoden 2011 toisella vuosipuoliskolla.

Sijoituspalveluyritysten tuotot olivat vuoden 2011 aikana 302 milj. euroa (-7 % verrattuna vuoteen 2010). Sijoituspalveluyritysten yhteenlasketut operatiiviset kulut olivat 231 milj. euroa (+3 % verrattuna vuoteen 2010). Liikevoittoa sijoituspalveluyritykset tekivät näin ollen 71 milj. euroa eli 30 % vähemmän kuin vuonna 2010. Koko vuoden kulu/tuottosuhte oli 0,76.

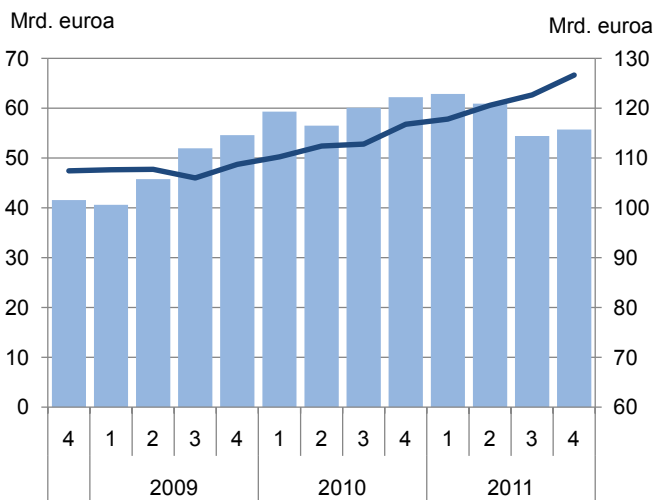
Finanssikriisin syventyminen näkyi tuottojen ja tuloksen hiipumisena vuoden aikana. Vuoden 2011 ensimmäisellä vuosipuoliskolla sijoituspalveluyritykset tekivät yhteensä noin 40 milj. euron liikevoiton, mutta toisella vuosipuoliskolla voitto oli kutistunut noin 31 milj. euroon (-22 %). Kolmas vuosineljännes oli vuoden heikoin.

Kannattavuus vaihtelee sijoituspalveluyritysten välillä. Vuoden 2011 toisella vuosipuoliskolla tappiota tekevien yritysten määrä kasvoi selvästi. Yhteenlaskettu tappioiden määrä pysyi kuitenkin lähes muuttumattomana ollen noin 6 milj. euroa. Vuoden 2011 aikana liiketappiota tehneiden sijoituspalveluyritysten liiketappioiden summa oli noin 10 milj. euroa. Epävarma markkinatilanne on ollut haasteellinen etenkin pienille toimijoille. Tuottosidonnaisten palkkioiden saavuttaminen on ollut vaikeaa vallitsevassa markkinatilanteessa.

Omaisuuksienhoitopalkkiot, jotka muodostavat yli puolet kaikista sijoituspalveluyritysten palkkiotuotoista, kasvoivat ainoastaan prosentoin vuonna 2011 edellisestä vuoteen verrattuna. Muissa tulolähteissä oli selvää pudotusta.

Sijoituspalveluyritysten lähitulevaisuuden kannattavuuskehitykseen vaikuttaa yleinen sijoitusilmapiiri. Sijoitusrahastovarallisuuden kehityksellä ja sitä kautta omaisuudenhoitopalkkioiden kertymisellä on oleellinen merkitys. Vuoden 2011 aikana sijoituspalveluyritysten täyden valtakirjan omaisuudenhoidossa olevat varat pienenivät arvoltaan noin 7 miljardilla eurolla.

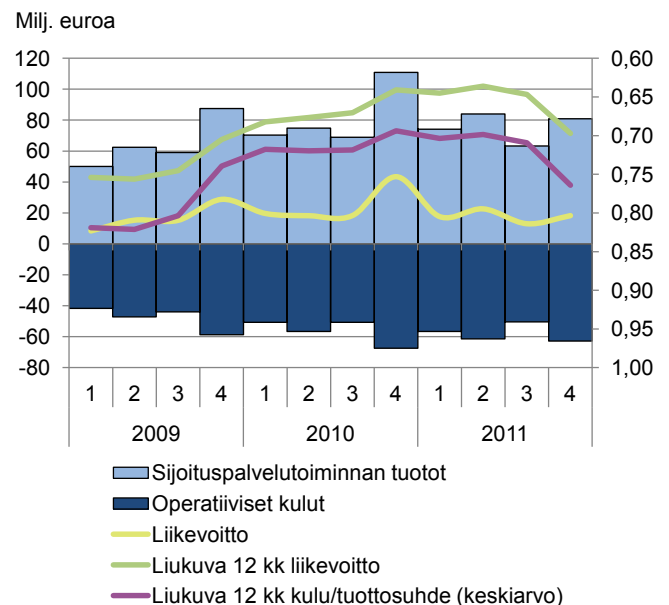
Rahastovarallisuus ja pankkitalletukset

— Rahastovarallisuus yhteensä (vas.)
— Suomen euromääräinen talletuskanta, yhteensä (oik.)

Lähteet: Finanssivalvonta ja Suomen Pankki.

Sijoituspalveluyritysten tuotot, kulut ja liikevoitto vuosineljänneksittäin

Lähde: Finanssivalvonta.

Sijoituspalveluyritysten vakavaraisuudessa vaihtelua – kokonaisuutena hyvällä tasolla

Kokonaisuutena sijoituspalveluyritysten vakavaraisuus on pysynyt hyvällä tasolla. Toimialan omat varat ovat kolminkertaiset omien varojen vaatimuksiin nähden. Tappioiden seurauksena muutamalla sijoituspalveluyrityksellä on ollut tarve hankkia lisöpääomia varmistaakseen omien varojen riittävän määrän. Yritysten pääomaylijäämien välillä oli vuoden 2011 lopussa suurta hajontaa. Mediaaniyrityksellä oli 2,6-kertaiset omat varat verrattuna omien varojen vaatimukseen. Yhden sijoituspalveluyrityksen omien varojen määrä alitti vaatimustason vuoden 2011 lopussa. Yritykselle on asetettu määräaika mihin mennessä asia on korjattava.

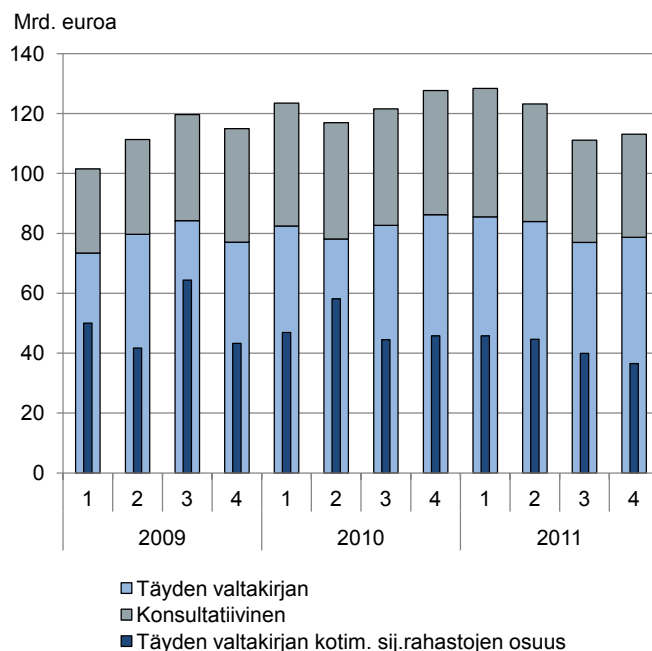
Rahastoyhtiöiden liiketoiminnan volyyymi ja kannattavuus laskivat

Rahastoyhtiöiden liiketoiminta ja volyyymi laski vuoden 2011 aikana. Etenkin vuoden toinen vuosipuolisko oli tuloksen ja volyymin kannalta selvästi heikompi kuin ensimmäinen

vuosipuolisko. Tuotot olivat yhteensä 546 milj. euroa vuonna 2011, mikä on 12 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna (-2 %). Kulut kasvoivat vuositasolla ja olivat 480 milj. euroa eli 6 milj. euroa suuremmat kuin vuonna 2010 (+1 %). Liikevoittoa syntyi näin ollen 66 milj. euroa eli 18 milj. euroa vähemmän edelliseen vuoteen verrattuna (-21 %). Toimialan kulu/tuottosuhte oli 0,88 vuonna 2011. Vuoden toisella puoliskolla liiketoiminta supistui ja liikevoittoa syntyi 25 milj. euroa, kun vielä alkuvuonna voittoa kertyi 41 milj. euroa (-39 %).

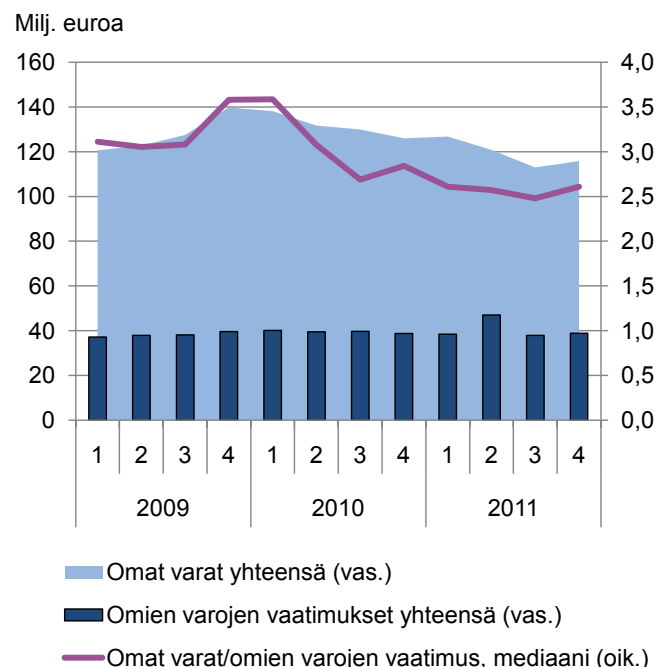
Hallinnointipalkkiot, jotka muodostavat noin 90 % kaikista tuotoista, kääntyivät laskuun loppuvuodesta 2011. Vuoden toisella puoliskolla ne olivat 224 milj. euroa ja vähennystä alkuvuodesta oli 48 milj. euroa (-18 %). Palkkiokulut eivät laskeneet yhtä nopeasti ja tämän johdosta loppuvuoden liikevoitto supistui selvästi.

Omaisuuksienhoidossa olevat varat

Lähde: Finanssivalvonta.

Sijoituspalveluyritysten vakavaraisuus

Lähde: Finanssivalvonta.

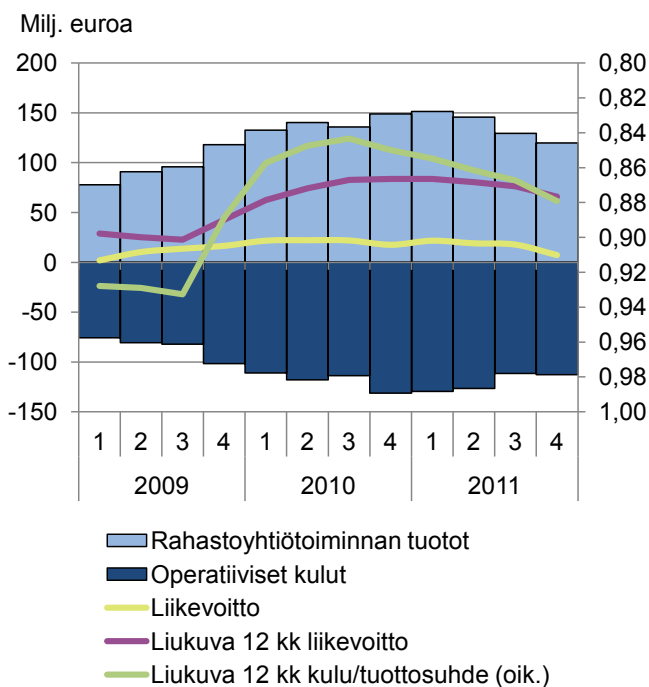

Rahastoyhtiö toimialan vakavaraisuus pysyneet hyvällä tasolla

Koko toimialan omat varat ylittävät minimivaatimuksen määrän yli kolmenkertaisesti. Laskennassa on käytetty kunkin rahastoyhtiön osalta rajoittavinta omien varojen vaatimusta. Pääomapuskureiden määrässä on suurta vaihtelua rahastoyhtiöiden välillä. Mediaaniyhtiöllä oli 2,0-kertaiset omat varat suhteessa vaatimuksiin. Vuoden vaihteessa kahdella yhtiöllä omat varat alittivat minimivaatimuksen. Toinen yhtiöistä on lopettanut toimintansa ja toinen on korjannut tilanteen heti vuoden 2012 alussa.

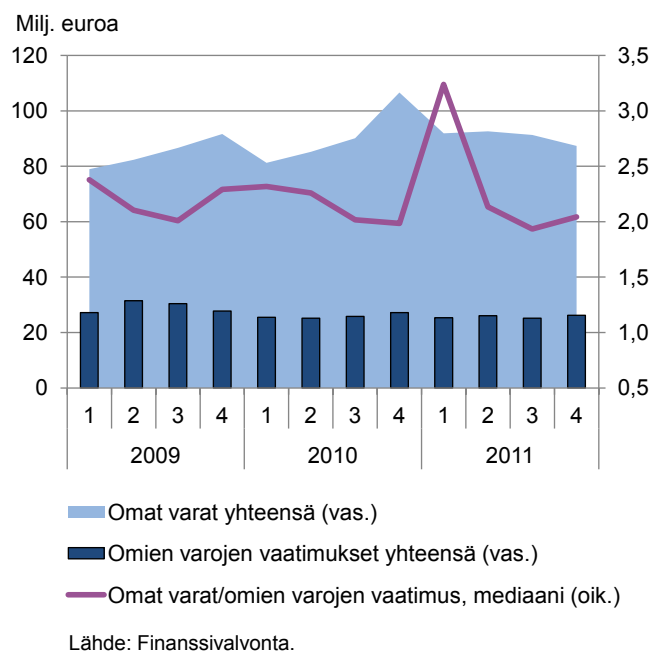
Analytikko Per Rostedt ja markkinavalvoja Tero Oikarinen

Rahastoyhtiöiden tuotot, kulut ja liikevoitto vuosineljänneksittäin

Lähde: Finanssivalvonta.

Rahastoyhtiöiden vakavaraisuus

Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 1/2012

2.4.2012

33 (40)

Talletuspankkien kannattavuus ja vakavaraisuus

Miljoonaa euroa	Pankkisektori			Kolme suurinta pankkiryhmittymää			Muut kotimaiset pankit		
	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %
Korkokate	3 575	2 954	21	3 084	2 488	24	491	465	6
Palkkiotuotot, netto	1 390	1 347	3	1 085	1 041	4	305	300	2
Kaupankäynnin ja sijoitus- toiminnan nettotuotot	704	1 133	-38	705	1 079	-35	-1	54	-102
Vahinko- ja henkivakuutus- toiminnan nettotuotto	431	523	-18	384	483	-21	47	40	19
Muut tuotot yhteensä	236	251	-6	199	204	-2	37	46	-19
Tuotot	6 336	6 208	2	5 457	5 295	3	880	904	-3
Henkilöstökulut	1 754	1 644	7	1 435	1 335	7	319	304	5
Muut hallintokulut	1 154	1 121	3	895	857	4	259	258	0
Muut kulut	878	883	-1	755	766	-1	123	114	8
Kulut	3 786	3 648	4	3 084	2 958	4	701	676	4
Arvonlukumistappiot luotoista ja muista sitou- muksista	250	487	-49	225	454	-50	25	33	-24
Liikevoitto/-tappio	2 302	2 076	11	2 147	1 883	14	155	199	-22
Tase yhteensä	552 291	428 534	29	518 980	396 213	-6	33 311	32 273	3
Oman pääoman tuotto (ROE), %	7,6	6,9		7,9	7,0		5,4	6,8	
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,4	0,4		0,4	0,4		0,4	0,5	
Kulu/tuotto-suhde, %	59,7	58,8		56,5	55,9		79,7	74,7	
Vakavaraisuussuhdeluku, %	14,2	14,4		13,7	13,9		18,6	18,9	
Tier 1 -vakavaraisuus, %	13,6	13,6		13,3	13,4		15,6	15,4	
Core Tier 1 -vakavaraisuus, %	13,1	13,2		12,9	13,0		14,7	15,6	
Tappiopuskuri	9 145	9 612		7 556	8 027		1 589	1 549	

Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot = arvopaperi- ja valuuttatoiminnan, sijoituskiinteistöjen ja myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot sekä osingot

Muut tuotot = liiketoiminnan muut tuotot ja mahdollinen osuus osakkuusyritysten tuloksesta

Oman pääoman tuotto (ROE), % = (liikevoitto ./ välittömät verot vuositasolla) / (oma pääoman tarkastelujakson alun ja lopun keskiarvo)

Koko pääoman tuotto (ROA), % = (liikevoitto./välittömät verot vuositasolla) / (taseen loppusumman tarkastelujakson alun ja lopun keskiarvo)

Tunnusluvut voivat poiketa pankkien julkaisemista.

Lähde: Finanssivalvonta.

Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 1/2012

2.4.2012

34 (40)

Talletuspankkien kannattavuus ja vakavaraisuus

Miljoonaa euroa	Nordea Pankki Suomi -konserni			OP-Pohjola-ryhmä			Sampo Pankki -konserni		
	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %
Korkokate	1 724	1 241	39	1 014	925	10	346	322	7
Palkkiotuotot, netto	309	289	7	574	563	2	202	189	7
Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot	569	920	-38	96	101	-5	40	59	-31
Vahinko- ja henkivakuutus- toiminnan nettotuotto	0	0	-	384	483	-21	0	0	-
Muut tuotot yhteensä	42	48	-13	96	102	-6	62	54	14
Tuotot	2 644	2 499	6	2 163	2 173	0	650	623	4
Henkilöstökulut	565	527	7	696	643	8	173	165	5
Muut hallintokulut	353	350	1	351	319	10	191	188	1
Muut kulut	174	193	-10	496	487	2	85	85	0
Kulut	1 092	1 070	2	1 544	1 450	6	449	438	2
Arvon alentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista	70	272	-74	101	149	-32	53	33	63
Liikevoitto/-tappio	1 482	1 156	28	518	575	-10	147	152	-3
Tase yhteensä	399 287	286 086	40	92 287	83 969	10	27 406	26 158	5
Oman pääoman tuotto (ROE), %	9,6	7,7		5,9	6,2		5,0	5,6	
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,3	0,3		0,5	0,5		0,4	0,5	
Kulu/tuotto-suhde, %	41,3	42,8		71,4	66,7		69,1	70,3	
Vakavaraisuussuhdeluku, %	13,4	14,3		14,0	12,8		14,4	15,2	
Tier 1 -vakavaraisuus, %	12,8	13,6		14,0	12,8		14,4	14,1	
Core Tier 1 -vakavaraisuus, %	12,8	13,6		13,3	12,2		12,5	12,1	
Tappiopuskuri	4 360	4 714		2 031	2 035		1 165	1 278	

Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot = arvopaperi- ja valuuttatoiminnan, sijoituskiinteistöjen ja myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot sekä osingot

Muut tuotot = liiketoiminnan muut tuotot ja mahdollinen osuus osakkuusyritysten tuloksesta

Oman pääoman tuotto (ROE), % = (liikevoitto ./ välittömät verot vuositasolla) / (oma pääoman tarkastelujakson alun ja lopun keskiarvo)

Koko pääoman tuotto (ROA), % = (liikevoitto ./ välittömät verot vuositasolla) / (taseen loppusumman tarkastelujakson alun ja lopun keskiarvo)

Tunnusluvut voivat poiketa pankkien julkaisemista.

Lähde: Finanssivalvonta.

Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 1/2012

2.4.2012

35 (40)

Talletuspankkien kannattavuus ja vakavaraisuus

Miljoonaa euroa	Aktia-ryhmä			Säästöpankit			Paikallisosuuspankit		
	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %
Korkokate	129	149	-14	147	137	7	86	82	5
Palkkiotuotot, netto	59	57	4	56	46	20	24	22	10
Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot	-14	-4	-263	11	21	-46	8	11	-28
Vahinko- ja henkivakuustoiminnan nettotuotto	47	40	19	0	0	-	0	0	-
Muut tuotot yhteensä	3	9	-60	3	2	30	2	3	-15
Tuotot	224	251	-11	217	206	5	120	117	2
Henkilöstökulut	84	83	2	65	62	5	36	35	3
Muut hallintokulut	53	50	5	55	58	-4	32	32	-1
Muut kulut	29	26	14	28	26	8	14	13	10
Kulut	166	159	5	148	145	2	82	80	3
Arvonlukumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista	11	14	-20	3	7	-57	9	3	172
Liikevoitto/-tappio	47	78	-40	65	54	20	29	33	-14
Tase yhteensä	11 056	11 019	0	7 768	7 316	6	4 478	4 321	4
Oman pääoman tuotto (ROE), %	7,2	12,0		7,5	6,3		4,6	5,7	
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,3	0,5		0,7	0,6		0,5	0,6	
Kulu/tuotto-suhde, %	74,0	63,3		68,5	70,5		68,8	68,7	
Vakavaraisuussuhdeluku, %	16,2	15,9		22,5	22,8		21,4	22,2	
Tier 1 -vakavaraisuus, %	10,6	10,1		19,5	19,5		21,3	21,3	
Core Tier 1 -vakavaraisuus, %	9,8	10,1		19,5	19,5		17,6	21,3	
Tappiopuskuri	304	292		621	593		359	368	

Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot = arvopaperi- ja valuuttatoiminnan, sijoituskiinteistöjen ja myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot sekä osingot

Muut tuotot = liiketoiminnan muut tuotot ja mahdollinen osuus osakkuusyritysten tuloksesta

Oman pääoman tuotto (ROE), % = (liikevoitto ./ välittömät verot vuositason) / (oma pääoman tarkastelujakson alun ja lopun keskiarvo)

Koko pääoman tuotto (ROA), % = (liikevoitto ./ välittömät verot vuositason) / (taseen loppusumman tarkastelujakson alun ja lopun keskiarvo)

Tunnusluvut voivat poiketa pankkien julkaisemista.

Lähde: Finanssivalvonta.

Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 1/2012

2.4.2012

36 (40)

Talletuspankkien kannattavuus ja vakavaraisuus

Miljoonaa euroa	Ålandsbanken-konserni			S-Pankki-konserni			Tapiola Pankki -konserni		
	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %
Korkokate	43	37	17	60	38	57	18	14	30
Palkkiotuotot, netto	39	37	5	9	7	20	29	29	0
Kaupankäynnin ja sijoitus- toiminnan nettotuotot	2	8	-72	-14	11	-231	2	2	30
Vahinko- ja henkivakuutus- toiminnan nettotuotto	0	0	-	0	0	-	0	0	-
Muut tuotot yhteensä	15	18	-17	4	5	-27	6	6	-1
Tuotot	99	100	-1	59	61	-4	54	50	9
Henkilöstökulut	60	54	12	12	8	49	12	11	1
Muut hallintokulut	21	18	16	31	32	-3	32	30	9
Muut kulut	24	24	-1	7	6	23	6	4	27
Kulut	105	96	9	50	46	10	50	46	9
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitou- muksista	2	6	-70	1	3	-76	0	0	-66
Liikevoitto/-tappio	-6	2	-416	8	13	-37	5	4	16
Tase yhteensä	3 400	3 475	-2	2 917	2 688	9	1 947	1 621	20
Oman pääoman tuotto (ROE), %	-3,2	-1,0		4,4	7,8		5,5	4,6	
Koko pääoman tuotto (ROA), %	-0,2	0,0		0,2	0,5		0,3	0,2	
Kulu/tuotto-suhde, %	105,7	96,0		85,3	74,7		91,1	91,1	
Vakavaraisuussuhdeluku, %	12,8	12,0		16,3	20,8		14,1	12,1	
Tier 1 -vakavaraisuus, %	8,4	7,3		16,5	17,9		10,5	8,5	
Core Tier 1 -vakavaraisuus, %	8,4	7,3		16,5	17,9		10,5	8,5	
Tappiopuskuri	82	67		78	105		51	26	

Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot = arvopaperi- ja valuuttatoiminnan, sijoituskiinteistöjen ja myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot sekä osingot

Muut tuotot = liiketoiminnan muut tuotot ja mahdollinen osuus osakkuusyritysten tuloksesta

Oman pääoman tuotto (ROE), % = (liikevoitto ./ välittömät verot vuositasolla) / (oma pääoman tarkastelujakson alun ja lopun keskiarvo)

Koko pääoman tuotto (ROA), % = (liikevoitto./välittömät verot vuositasolla) / (taseen loppusumman tarkastelujakson alun ja lopun keskiarvo)

Tunnusluvut voivat poiketa pankkien julkaisemista.

Lähde: Finanssivalvonta.

Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 1/2012

2.4.2012

37 (40)

Talletuspankkien kannattavuus ja vakavaraisuus

Miljoonaa euroa	Suomen Hypoteekkiyhdistys			Evi Pankki -konserni			FIM Pankki -konsolidointiryhmä		
	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %
Korkokate	2	0	253	4	2	78	2	2	7
Palkkiotuotot, netto	2	2	15	52	57	-8	34	42	-20
Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot	6	6	12	-1	0	-363	-2	0	-547
Vahinko- ja henkivakuustoiminnan nettotuotto	0	0	-	0	0	-	0	0	-
Muut tuotot yhteensä	0	0	43	5	0	2630	0	0	-81
Tuotot	10	8	28	59	59	-1	34	45	-23
Henkilöstökulut	3	2	40	29	30	-4	15	16	-5
Muut hallintokulut	3	3	-10	19	18	2	11	11	-2
Muut kulut	1	1	7	8	7	17	6	6	-9
Kulut	6	6	12	55	55	0	32	34	-5
Arvonalentumistappiot luotoista ja muista sitoumuksista	0	0	-473	0	0	-	0	0	-
Liikevoitto/-tappio	4	2	78	4	4	-12	2	11	-80
Tase yhteensä	818	661	24	582	653	-11	319	336	-5
Oman pääoman tuotto (ROE), %	4,5	2,3		7,1	5,8		3,6	15,6	
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,5	0,2		0,6	0,5		0,5	2,6	
Kulu/tuotto-suhde, %	61,9	71,0		93,8	93,0		93,7	75,8	
Vakavaraisuussuhdeluku, %	16,7	18,9		14,5	14,8		22,0	24,4	
Tier 1 -vakavaraisuus, %	15,4	17,3		14,5	14,8		21,9	24,3	
Core Tier 1 -vakavaraisuus, %	15,4	17,3		14,5	14,8		21,9	24,3	
Tappiopuskuri	39	41		15	17		23	26	

Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot = arvopaperi- ja valuuttatoiminnan, sijoituskiinteistöjen ja myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot sekä osingot

Muut tuotot = liiketoiminnan muut tuotot ja mahdollinen osuus osakkuusyritysten tuloksesta

Oman pääoman tuotto (ROE), % = (liikevoitto ./ välittömät verot vuositasolla) / (oma pääoman tarkastelujakson alun ja lopun keskiarvo)

Koko pääoman tuotto (ROA), % = (liikevoitto./välittömät verot vuositasolla) / (taseen loppusumman tarkastelujakson alun ja lopun keskiarvo)

Tunnusluvut voivat poiketa pankkien julkaisemista.

Lähde: Finanssivalvonta.

Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 1/2012

2.4.2012

38 (40)

Talletuspankkien kannattavuus ja vakavaraisuus									
Miljoonaa euroa	Eufex Pankki -konserni			Itella Pankki			Ulkomaiset sivukonttorit (221)		
	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %	31.12.2011	31.12.2010	Muutos, %
Korkokate	0	0	-	0	0	-	127	122	4
Palkkiotuotot, netto	2	0	-	1	0	-	156	140	11
Kaupankäynnin ja sijoitus- toiminnan nettotuotot	0	0	-	0	0	-	25	26	-3
Vahinko- ja henkivakuutus- toiminnan nettotuotto	0	0	-	0	0	-	0	0	-
Muut tuotot yhteensä	0	0	-	0	0	-	150	122	23
Tuotot	2	0	-	1	0	-	458	410	12
Henkilöstökulut	1	0	-	2	0	-	125	121	4
Muut hallintokulut	1	0	-	2	0	-	154	133	16
Muut kulut	0	0	-	0	0	-	45	36	25
Kulut	2	0	-	4	0	-	325	290	12
Arvon alentumistappiot luotoista ja muista sitou- muksista	0	0	-	0	0	-	10	57	-83
Liikevoitto/-tappio	0	0	-	-3	0	-	124	64	95
Tase yhteensä	14	0	-	12	0	-	61 849	23 123	167
Oman pääoman tuotto (ROE), %	4,7	0,0		-57,2	0,0		100,0	185,2	
Koko pääoman tuotto (ROA), %	2,8	0,0		-53,9	0,0		0,2	0,2	
Kulu/tuotto-suhde, %	86,5	0,0		548,1	0,0		70,9	70,7	
Vakavaraisuussuhdeluku, %	70,5	0,0		90,7	0,0				
Tier 1 -vakavaraisuus, %	70,5	0,0		90,7	0,0				
Core Tier 1 -vakavaraisuus, %	70,5	0,0		90,7	0,0				
Tappiopuskuri	7	0		10	0				

Kaupankäynnin ja sijoitustoiminnan nettotuotot = arvopaperi- ja valuuttatoiminnan, sijoituskiinteistöjen ja myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot sekä osingot

Muut tuotot = liiketoiminnan muut tuotot ja mahdollinen osuus osakkuusyritysten tuloksesta

Oman pääoman tuotto (ROE), % = (liikevoitto ./ välittömät verot vuositasolla) / (oma pääoman tarkastelujakson alun ja lopun keskiarvo)

Koko pääoman tuotto (ROA), % = (liikevoitto ./ välittömät verot vuositasolla) / (taseen loppusumman tarkastelujakson alun ja lopun keskiarvo)

Tunnusluvut voivat poiketa pankkien julkaisemista.

Lähde: Finanssivalvonta.

Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 1/2012

2.4.2012

39 (40)

Vahinkovakuutusyhtiöiden vakavaraisuus					
Vahinkovakuutusyhtiöt (milj. euroa)	31.12.2011	30.9.2011	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2008
Oma pääoma	1 826	1 710	1 852	1 737	1 387
Pääomalainat	116	116	116	116	115
Toimintapääoma	2 449	2 389	2 470	2 208	1 760
Vakavaraisuuspääoma	4 392	4 598	4 667	4 381	3 784
Vastuuelka ilman tasoitusmäärää	8 181	8 199	7 703	7 539	7 317
Vakavaraisuusasema (toimintapääoma vähimmäismäärästä)	3,72	3,68	3,92	3,61	2,89
Vakavaraisuusaste, % (vakavaraisuuspääoma vastuuelasta)	53,7 %	56,1 %	60,6 %	58,1 %	51,8 %
Riskiperusteinen vakavaraisuusasema	1,82	2,03	2,08	2,09	1,82
Vakavaraisuuspääoma 12 kk. vakuutus- maksutuotoista (vastuunkantokyky)	134,3 %	142,2 %	149,3 %	143,9 %	126,9 %

Lähde: Finanssivalvonta.

Henkivakuutusyhtiöiden vakavaraisuus					
Henkivakuutusyhtiöt (milj. euroa)	31.12.2011	30.9.2011	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2008
Oma pääoma	2 439	2 616	2 663	2 252	1 475
Pääomalainat	316	316	318	358	358
Toimintapääoma	4 366	4 345	5 137	4 237	2 665
Vakavaraisuuspääoma	4 511	4 518	5 306	4 407	2 865
Vastuuelka*	24 714	24 716	25 649	24 462	24 466
Vakavaraisuusasema (toimintapääoma vähimmäismäärästä)	4,00	3,96	4,58	3,82	2,43
Vakavaraisuusaste, % (vakavaraisuuspääoma vastuuelasta)	18,3 %	18,3 %	20,7 %	18,0 %	11,7 %
Riskiperusteinen vakavaraisuusasema	2,39	2,46	3,06	2,83	2,35

*Poislukien run-off, jälleenvakuutusyhtiöt.

Lähde: Finanssivalvonta.

Valvottavien taloudellinen tila ja riskit 1/2012

2.4.2012

40 (40)

Työeläkevakuutusyhtiöiden vakavaraisuus

Työeläkevakuutusyhtiöt (milj. euroa)	31.12.2011	30.9.2011	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2008
Oma pääoma	338	332	347	334	325
Toimintapääoma	15 106	14 626	19 443	14 681	8 952
Vastuuelka	69 215	68 134	67 468	63 039	58 357
Vakavaraisuusasema (toimintapääoma vähimmäismäärästä**)	10,91	10,73	14,41	11,65	7,67
Vakavaraisuusaste, % (toimintapääoma vastuuelasta)	21,8 %	21,5 %	28,8 %	23,3 %	15,3 %
Riskiperusteinen vakavaraisuusasema	2,61	2,25	2,51	2,75	2,45

Lähde: Finanssivalvonta.

Eläkekassojen vakavaraisuus

Eläkekassat (milj. euroa)	31.12.2011	30.9.2011	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2008
Toimintapääoma	623	568	793	763	605
Vakavaraisuusasema (toimintapääoma vähimmäismäärästä**)	31,02	28,55	40,41	36,06	29,85
Vakavaraisuusaste, % (toimintapääoma vastuuelasta)	31,0 %	28,5 %	40,4 %	36,1 %	29,9 %
Riskiperusteinen vakavaraisuusasema	3,16	2,65	3,43	3,74	3,97

Lähde: Finanssivalvonta.

Eläkesäätiöiden vakavaraisuus

Eläkesäätiöt (milj. euroa)	31.12.2011	30.9.2011	31.12.2010	31.12.2009	31.12.2008
Toimintapääoma	581	564	806	854	716
Vakavaraisuusasema (toimintapääoma vähimmäismäärästä**)	30,90	29,63	42,12	35,26	22,55
Vakavaraisuusaste, % (toimintapääoma vastuuelasta)	30,9 %	29,6 %	42,1 %	35,3 %	22,5 %
Riskiperusteinen vakavaraisuusasema	3,15	2,87	3,85	4,15	3,52

** Ajalta ennen 22.12.2008 työeläkevakuutusyhtiöiden toimintapääoman vähimmäismäärävaatimus on 2/3 vakavaraisuusraja ja TyEL-säätiöillä ja -kassoilla 1/3 vakavaraisuusraja.

Aikana 22.12.2008–31.12.2012 vähimmäismäärävaatimus on poikkeuksellisesti työeläkevakuutusyhtiöillä 2 % ja TyEL-eläkesäätiöillä ja -kassoilla 1 % vakavaraisuusrajan perusteena olevasta vastuuelasta.

Lähde: Finanssivalvonta.

